

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO**

UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VARNO HRANO,
VETERINARSTVO IN VARSTVO RASTLIN

KLASIČNA PRAŠIČJA KUGA

**Načrt ukrepov ob pojavu klasične prašičje kuge v
Republiki Sloveniji**

Ljubljana, december 2020

KAZALO

1	SPLOŠNI DEL	7
1.1	Zakonska pooblastila	7
1.2	Finančne določbe	7
1.3	Shema delovanja služb	8
1.4	Državno središče za nadzor bolezni	8
1.4.1	Naloge DSNB	8
1.4.2	Sestava DSNB	9
1.4.3	Oprema DSNB	9
1.4.4	Naslov DSNB in kontakti	9
1.5	Strokovna skupina	10
1.6	Kadri in oprema	10
1.6.1	Kadri	10
1.6.2	Oprema	10
1.7	Diagnostični laboratoriji	10
1.7.1	Diagnostični laboratorij za KPK	11
1.7.2	Naslov laboratorija	11
1.8	Usposabljanje	11
1.9	Stiki z javnostmi in obveščanje prebivalstva o bolezni	12
2	NARAVA BOLEZNI IN DIAGNOSTIKA	13
2.1	Narava bolezni	13
2.1.1	Etiologija	13
2.1.2	Epidemiologija	13
2.1.2.1.	<i>Dovzetne živalske vrste</i>	13
2.1.2.2.	<i>Inkubacijska doba</i>	13
2.1.2.3.	<i>Odpornost virusa</i>	14
2.1.2.4.	<i>Vrste prenosa virusa</i>	14
2.1.2.4.1.	Žive živali	14
2.1.2.4.2.	Osemenjevanje živali	14
2.1.2.4.3.	Veter	14
2.1.2.4.4.	Živalski proizvodi in stranski proizvodi	14
2.1.2.4.5.	Vektorji	14
2.1.2.4.6.	Mehaničen prenos/širjenje	14
2.2	Diagnostika	14
2.2.1	Klinična znamenja	14
2.2.2	Patologija	15
2.2.3	Laboratorijska diagnostika	15
2.2.3.1.	<i>Vzorci</i>	15
2.2.3.1.1.	Vrste vzorcev	15
2.2.3.2.	<i>Pošiljanje vzorcev v laboratorij</i>	16
2.2.3.2.1.	Pakiranje vzorcev	16
2.2.3.2.2.	Spremni dopis	16
2.2.3.3.	<i>Direktni dokaz virusa KPK</i>	17
2.2.3.3.1.	Test ELISA za dokazovanje virusa KPK	17
2.2.3.3.2.	Izolacija virusa KPK na celični kulturi	17
2.2.3.3.3.	Dokazovanje genoma virusa KPK z metodo PCR	17
2.2.3.3.4.	Genotipizacija virusa KPK z določanjem nukleotidnega zaporedja	17
2.2.3.4.	<i>Indirektni dokaz virusa KPK</i>	18
2.2.3.4.1.	Dokazovanje protiteles z virus nevtralizacijskim testom (VNT)	18
2.2.3.4.2.	Dokazovanje protiteles proti virusu KPK s testom ELISA	18
2.2.4	Diferencialna diagnoza	18
2.2.5	Odpornost in imunost	18
2.2.5.1.	Imunost	18
2.2.5.2.	Aktivna imunost in cepljenje	19
3	SUM NA KPK	20

3.1	Postavitev suma.....	20
3.1.1	Klinični sum	20
3.1.1.1.	<i>Definicija sumljive živali</i>	<i>20</i>
3.1.1.2.	<i>Obveznosti imetnika sumljive živali</i>	<i>20</i>
3.1.1.3.	<i>Obveznosti veterinarja, ki je postavil sum na KPK</i>	<i>20</i>
3.1.1.4.	<i>Obveznosti UVHVVR</i>	<i>20</i>
3.1.2	Sum v laboratoriju	20
3.1.3	Sum na klavnici	21
3.2	Postopek in ukrepi ob sumu	21
3.2.1	Epizootiološka poizvedba	21
3.3	Trajanje ukrepov	21
4	POTRDITEV KPK.....	22
4.1	Ukrepi na gospodarstvu	22
4.2	Ukrepi v klavnici in na prevoznih sredstvih	22
4.3	Območja z omejitvami	22
4.3.1	Določitev okuženega in ogroženega območja	22
5	LOKALNO SREDIŠČE ZA NADZOR BOLEZNI.....	23
5.1	Odprtje LSNB	23
5.1.1	Naloge LSNB	23
5.1.2	Oprema LSNB	23
5.1.3	Obveščanje	24
5.2	Priprava Načrta ukrepov na lokalnem nivoju	24
6	UKREPI PRI RAZMNOŽEVANJU ŽIVALI	26
6.1	Ukrepi na gospodarstvu	26
6.2	Ukrepi na okuženem in ogroženem območju.....	26
6.3	Preventivni ukrepi za osemenjevalce	26
7	OCENJEVANJE ŠKODE.....	27
8	USMRTITEV ŽIVALI IN ODSTRANJEVANJE TRUPEL.....	28
8.1	Splošno.....	28
8.2	Načini usmrčitve dovzetnih živali	29
8.2.1	Svinje in merjasci	30
8.2.1.1.	<i>Uporaba električnega toka.....</i>	<i>30</i>
8.2.1.2.	<i>Omamljanje s penetrirnim klinom</i>	<i>31</i>
8.2.1.3.	<i>Omamljanje/usmrtitev s prostim projektilom</i>	<i>31</i>
8.2.2	Srednje veliki prašiči.....	31
8.2.2.1.	<i>Omamljanje skozi možgane in srce</i>	<i>31</i>
8.2.2.2.	<i>Omamljanje/usmrtitev s prostim projektilom</i>	<i>32</i>
8.2.3	Pujski	32
8.2.3.1.	<i>Smrtonosna injekcija</i>	<i>32</i>
8.2.3.2.	<i>Udarec po glavi</i>	<i>32</i>
8.2.3.3.	<i>Uporaba ogljikovega dioksida.....</i>	<i>33</i>
8.3	Uporaba pomirjeval.....	33
8.4	Živali v živalskih vrtovih, oborah in prstoživeče dovzetne živali	33
8.5	Odstranjevanje in uničevanje trupel poginulih in usmrčenih živali.....	33
8.5.1	Zakonodaja in prevoz trupel	33
8.5.2	Odločanje o vrsti odstranjevanja in uničenja trupel živali	34
8.5.3	Prevoz	34
8.5.4	Oprema	34
8.5.5	Odstranjevanje v predelovalnem obratu za ŽSP.....	35
8.5.5.1.	<i>Osnovni podatki o obratih za predelavo in sežig ŽSP.....</i>	<i>35</i>
8.5.5.1.1.	<i>Predelovalni obrati kategorije 1.....</i>	<i>35</i>
8.5.5.1.2.	<i>Predelovalni obrati kategorije 2 in 3.....</i>	<i>35</i>
8.5.5.1.3.	<i>Obrati za sežig in so-sežig.....</i>	<i>36</i>
8.5.6	Izjemne možnosti odstranjevanja in uničevanja trupel	36
8.5.6.1.	<i>Zakopavanje.....</i>	<i>36</i>

8.5.6.2.	Sežig	37
8.5.6.3.	Sanacija zemljišča, uporabljenega za uničenje trupel	38
8.6	Zaščitna obleka	38
8.7	Prekinitev postopkov uničevanja in odstranjevanja trupel	38
9	RAZKUŽEVANJE	39
9.1	Razkužila	39
9.1.1	Količina uporabljenega razkužila glede na poroznost materiala	39
9.2	Postopki razkuževanja	40
9.2.1	Razkuževanje objektov	40
9.2.2	Razkuževanje druge opreme	40
9.2.3	Razkuževanje sena, slame, gnoja in gnojevke	40
9.2.3.1.	<i>Razkuževanje gnojevke</i>	<i>40</i>
9.2.4	Razkuževanje površin	41
9.2.5	Razkuževanje prevoznih sredstev	41
9.3	Razkuževanje delavcev in obleke	41
9.4	Varnostni ukrepi	41
9.5	Razkuževanje površin, kjer se izvaja usmrtitev živali	42
9.6	Razkuževalne bariere in preproge na cestišču	42
9.7	Potrdilo o opravljenem razkuževanju	42
10	POSTOPKI V KLAVNICI	43
10.1	Izbrana klavnica	43
10.1.1	Pogoji za sprejem in zakol dovzetnih živali z okuženega območja	43
10.1.2	Pogoji za sprejem in zakol dovzetnih živali z ogroženega območja	44
10.1.3	Postopki manipulacije in usposabljanje mesa z okuženega območja	45
10.2	Identifikacijska oznaka mesa dovzetnih živali	46
10.2.1	Okuženo območje	46
10.2.2	Ogroženo območje	46
10.2.3	Izven okuženega ali ogroženega območja	46
10.3	Zdravstveno spričevalo za sveže meso	46
11	CEPLJENJE PROTI KPK	47
11.1	Cepljenje v nujnih primerih	47
11.1.1	Kriteriji za odločitev o uvedbi cepljenja in smernice za programe cepljenja v nujnih primerih	47
11.1.1.1.	<i>Kriteriji za odločitev o izvajanju cepljenja v nujnih primerih</i>	<i>48</i>
11.1.1.2.	<i>Populacija dovzetnih živali</i>	<i>48</i>
11.1.2	Možnost za odločitev o cepljenju	48
11.1.2.1.	<i>Cepljenje na skrajnem SV Slovenije</i>	<i>48</i>
11.1.2.2.	<i>Cepljenje na farmah s skupnim upravljanjem</i>	<i>49</i>
11.1.3	Ukrepi na območju cepljenja	50
11.2	Načela cepljenja	50
11.3	Cepljenje	50
11.3.1	Dobava in shranjevanje cepiva in opreme	50
11.3.2	Naloge DSNB	50
11.3.3	Naloge vodje LSNB	51
11.3.4	Oddelek za cepljenje v LSNB	51
11.3.5	Postopki cepljenja	51
11.3.6	Sum na KPK	52
11.3.7	Odpornost in prikrita okužba	52
12	NADZOR NAD KPK	53
12.1	Domači prašiči	53
12.2	Divji prašiči	53
13	PRILOGE	54
13.1	Seznam območnih uradov UVHVVR	54
13.2	Seznam območnih enot NVI	55
13.3	KOTO – naslov in telefonske številke	56

13.4	Referenčni laboratorij EU za KPK	57
13.5	Zemljevid s prikazom območij UVHVVR in NVI	58
13.5.1	Območni uradi UVHVVR	58
13.5.2	Območne enote NVI	59
13.6	Postopek ob obisku gospodarstva	60
13.7	Seznam obrazcev in obvestil	62
13.7.1	Epizootiološka poizvedba	63
13.7.2	Listina o prevozu nevarnega blaga	68
13.7.3	Obvestilo o odprtju LSNB	69
13.7.4	Dnevno poročilo o opravljenem delu na okuženem gospodarstvu	70
13.7.5	Poročilo strokovne skupine	71
13.7.6	Zapisnik o ogledu in oceni škode	72
13.7.7	Plakat – okuženo gospodarstvo	74
13.7.8	Plakat – pot zaprta	75
13.7.9	Plakat – okuženo območje	76
13.7.10	Plakat – informacija o bolezni	77
13.7.11	Oprema	78
13.7.12	Evidenca izdaje in porabe cepiva	79
13.7.13	Dnevna evidenca opravljenih cepljenj	80
13.7.14	Pregled obiskanih gospodarstev	81
13.7.15	Dnevni povzetek cepljenj	82
13.8	Spremni dokument za meso	83

1 SPLOŠNI DEL

1.1 ZAKONSKA POOBLASTILA

Zakonsko osnovo za nadzor KPK predstavljajo:

- Zakon o veterinarskih merilih skladnosti (Uradni list RS, št. 93/05, 90/12 – ZdZPVHVVR, 23/13 – ZZZiv-C, 40/14 – ZIN-B in 22/18) (v nadaljnjem besedilu: ZVMS);
- Zakon o veterinarstvu (Uradni list RS, št. 33/01, 45/04 – ZdZPKG, 62/04 – odl. US, 93/05 – ZVMS, 90/12 – ZdZPVHVVR in 22/18),
- Pravilnik o boleznih živali (Uradni list RS, št. 81/07 in 24/10) (v nadaljnjem besedilu: Pravilnik o BŽ);
- Pravilnik o ukrepih za ugotavljanje, preprečevanje in zatiranje klasične prašičje kuge (Uradni list RS, št. 20/12), ki vsebinsko povzema Direktivo Sveta 2001/89/EGS (v nadaljnjem besedilu: Pravilnik o KPK);
- Direktiva Sveta 2001/89/EGS z dne 23. oktobra 2001 o ukrepih Skupnosti za nadzor nad klasično prašičjo kugo (UL L št. 316 z dne 1. 12. 2001);
- Odločba Komisije 2002/106/ES z dne 1. februarja 2002 o odobritvi Diagnostičnega priročnika, ki določa diagnostične postopke, metode vzorčenja in merila za ocenjevanje rezultatov laboratorijskih preiskav za potrjevanje klasične prašičje kuge (UL L št. 39 z dne 9. 2. 2002);
- Uredba (ES) št. 1069/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o določitvi zdravstvenih pravil za živalske stranske proizvode in pridobljene proizvode, ki niso namenjeni prehrani ljudi, ter razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1774/2002 (UL L 300 z dne 14. 11. 2009; v nadaljnjem besedilu: ŽSP uredba);
- Uredba Komisije (EU) št. 142/2011 z dne 25. februarja 2011 o izvajanju Uredbe (ES) št. 1069/2009 Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi zdravstvenih pravil za živalske stranske proizvode in pridobljene proizvode, ki niso namenjeni prehrani ljudi, ter o izvajanju Direktive Sveta 97/78/ES glede nekaterih vzorcev in predmetov, ki so izvzeti iz veterinarskih pregledov na meji v skladu z navedeno direktivo (UL L 54 z dne 26. 2. 2011; v nadaljevanju Uredba Komisije 142/2011).

1.2 FINANČNE DOLOČBE

Iz proračuna RS se krijejo v skladu z določbami Zakona o veterinarstvu in Pravilnika o odškodninah na področju veterinarstva (Uradni list RS, št. 105/07) stroški za:

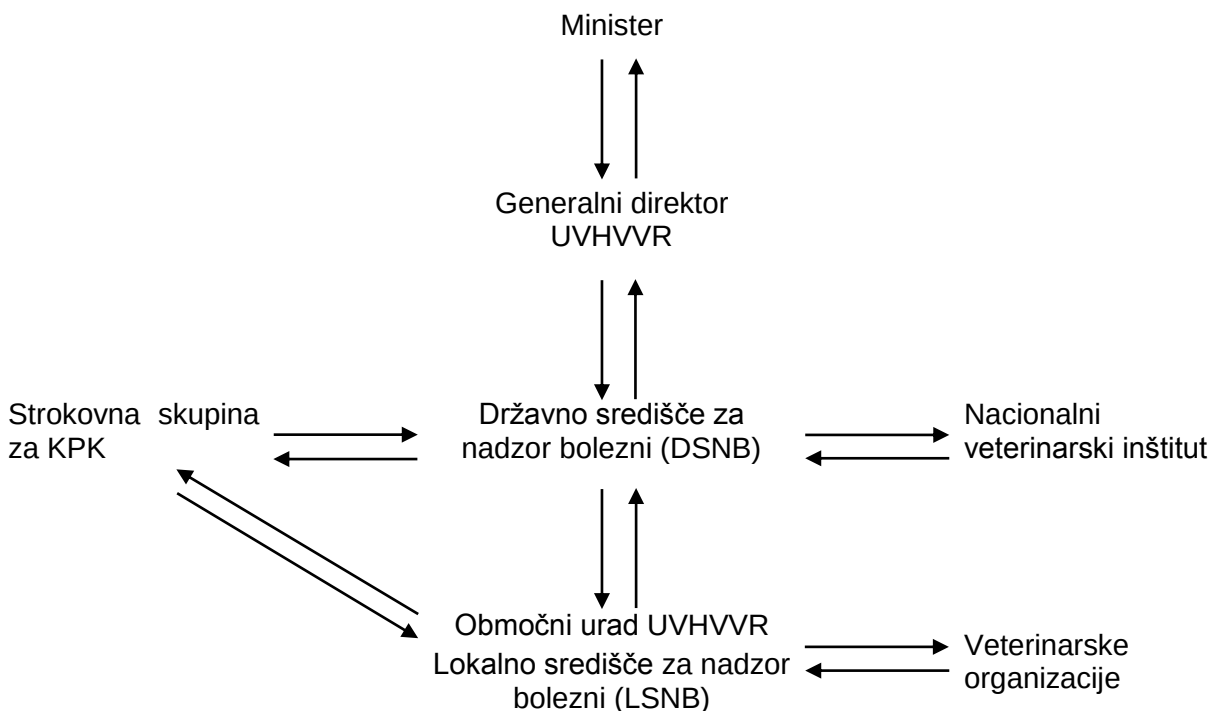
- dodatno osebje, ki ga zaposli Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljnjem besedilu: MKGP), če je zaradi zatiranja bolezni to potrebno,
- opremo, ki se uporablja pri zatiranju KPK,
- usmrnitev živali, uničenje trupel in kontaminiranega materiala ter zdravstveno oskrbo,
- izplačila odškodnin imetnikom,
- diagnostične preiskave.

Odškodnine za imetnike morajo biti izplačane v roku 90 dni zaradi možnosti delne povrnitve stroškov v skladu z Uredbo (EU) št. 652/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o določbah za upravljanje odhodkov v zvezi s prehransko verigo, zdravjem in dobrobitjo živali ter v zvezi z zdravjem rastlin in rastlinskim razmnoževalnim materialom, spremembi direktiv Sveta 98/56/ES, 2000/29/ES in 2008/90/ES, uredb (ES) št. 178/2002, (ES) št. 882/2004 in (ES) št. 396/2005 Evropskega parlamenta in Sveta, Direktive 2009/128/ES Evropskega parlamenta in Sveta in Uredbe (ES) št. 1107/2009 Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi sklepov Sveta 66/399/EGS in 76/894/EGS ter Odločbe Sveta

2009/470/ES (UL L 189 z dne 27. 6. 2014 z vsemi spremembami) in Uredbo Komisije (ES) 349/2005 z dne 28. februarja 2005 o določitvi pravil v zvezi s financiranjem Skupnosti nujnih ukrepov in ukrepov za boj proti nekaterim živalskim boleznim iz Odločbe Sveta 90/424/EG (UL L 55 z dne 1. 3. 2005 z vsemi spremembami).

1.3 SHEMA DELOVANJA SLUŽB

Shema delovanja služb prikazuje način sodelovanja in organizacijsko piramido služb pri odločanju o ukrepih ob pojavu posebno nevarnih bolezni živali.

1.4 DRŽAVNO SREDIŠČE ZA NADZOR BOLEZNI

1.4.1 Naloge DSNB

DSNB, ki ga vodi generalni direktor UVHVVR, ima naslednje naloge:

- usmerjanje državne strategije ob pojavu bolezni,
- dajanje navodil lokalnim središčem za nadzor bolezni (območnim uradom UVHVVR),
- pogajanja o finančnih določbah v nujnih primerih za pokritje stroškov, povezanih s pojavom bolezni,
- razporejanje osebja in sredstev v LSNB (OU UVHVVR),
- skrb za stike z diagnostičnimi laboratoriji,
- skrb za stike z ostalimi ministrstvi,
- skrb za stike z javnostmi
- obveščanje Evropsko komisijo,
- poročanje Mednarodni organizaciji za zdravje živali (OIE),
- obveščanje sosednje države.

1.4.2 Sestava DSNB

DSNB imenuje minister, pristojen za veterinarstvo in ima vsaj naslednje člane:

- generalni direktor UVHVVR;
- namestnik generalnega direktorja UVHVVR;
- vodja in strokovni sodelavci Sektorja za zdravje in dobrobit živali, UVHVVR;
- direktor Inšpekcije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, UVHVVR;
- vodja Sektorja za mednarodne zadeve, UVHVVR;
- vodja Sektorja za živila, krmo in zdravila, UVHVVR;
- direktor Urada za notranjo presojo, UVHVVR;
- predstojnik Nacionalnega veterinarskega inštituta (NVI);
- predsednik Veterinarske zbornice Slovenije.

Poleg navedenih članov lahko na sestankih DSNB sodelujejo tudi drugi strokovni delavci z UVHVVR in NVI.

DSNB po potrebi povabi na sestanke tudi predstavnike drugih služb in ministrstev, ki sodelujejo oziroma svetujejo pri izvajanju ukrepov.

1.4.3 Oprema DSNB

DSNB uporablja opremo, prostore in naprave, ki se nahajajo na glavnem uradu UVHVVR:

- komunikacijska sredstva, vključno s statičnimi in mobilnimi telefoni ter telefaksom;
- računalniki, povezani z LSNB (OU), diagnostičnimi laboratoriji in drugimi organizacijami (internet, elektronska pošta);
- računalniško podprt sistem za identifikacijo gospodarstev z dovzetnimi živalmi (VOLOS – letni pregledi na gospodarstvu in vsi registri, ki so na voljo) ali v obliki dokumentov na papirju, če tak sistem še ni vzpostavljen;
- geografski informacijski sistem (GIS);
- tiskalnike za računalnike;
- fotokopirne stroje;
- zemljevide v merilu 1:50.000 in 1:5.000;
- seznam klavnic, zbirnih centrov in sejmov za rejne živali in drugih organizacij, ki jih je treba obvestiti o potrditvi KPK;
- seznam mednarodnih organizacij, ki jih je treba obvestiti o potrditvi KPK.

1.4.4 Naslov DSNB in kontakti

Državno središče za nadzor bolezni
Veterinarska uprava Republike Slovenije
Parmova 53
SI-1000 Ljubljana

Telefon: +386 1 300 13 00
Telefaks: +386 1 300 13 57

Elektronska pošta: gp.UVHVVR@gov.si

Vodja središča je generalni direktor Veterinarske uprave RS.

Dežurna telefonska številka je dosegljiva 24 ur in je namenjena veterinarjem:

Tel. št. DSNB: 01 300 13 59

Številka telefaksa:

Faks št. DSNB: 01 300 13 57

1.5 STROKOVNA SKUPINA

Strokovna skupina je sestavljena iz strokovnjakov, ki ob sumu oziroma pojavu KPK izvajajo ukrepe v skladu z navodili DSNB na sumljivem gospodarstvu oziroma nudi strokovno podporo pri pripravi ukrepov in odločanju DSNB po potrditvi bolezni.

Strokovno skupino sestavljajo:

- strokovnjak za klinično diagnostiko,
- strokovnjak za laboratorijsko diagnostiko,
- strokovnjak za patologijo,
- strokovnjak za dezinfekcijo, dezinsekcijo in deratizacijo,
- uradni veterinar pristojnega OU UVHVVR, ki dela na področju zdravstvenega varstva živali,
- veterinar pristojne veterinarske organizacije.

Vodja DSNB ob sumu na KPK izmed navedenih strokovnjakov sestavi ekipo, ki na sumljivem gospodarstvu izvede vse potrebne ukrepe za potrditev oziroma ovržbo suma na KPK. O vseh postopkih na sumljivem gospodarstvu in o epizootiološki poizvedbi ekipa pripravi poročilo, ki ga posreduje DSNB.

Člani strokovne skupine se morajo redno izobraževati s področja epizootiologije ter načrtovanja ukrepanja (contingency planning).

1.6 KADRI IN OPREMA

1.6.1 Kadri

Ob pojavu KPK sodelujejo pri izvajanju ukrepov delavci Veterinarske uprave Republike Slovenije (UVHVVR), Nacionalnega veterinarskega inštituta (NVI) in veterinarskih organizacij. Če je za izvajanje določenih del potrebna pomoč drugih služb oziroma ljudi (Civilna zaščita, Veterinarska enota SV,...), se le-ti vključijo na pobudo DSNB.

OU UVHVVR vodijo sezname služb in oseb, ki jih je mogoče vključiti na lokalnem nivoju (kot del Načrta ukrepov za OU UVHVVR).

Za odvoz živalskih trupel je zadolžena Veterinarsko higienska služba (VHS) NVI. Ta lahko za odvoz pooblasti organizacije, ki imajo koncesijo za odvoz živalskih stranskih proizvodov (ŽSP). Na tej osnovi so vse službe dolžne prepeljati in oddati na uničenje tudi večje količine živalskih trupel in ostalih ŽSP, ki jih je treba neškodljivo odstraniti ob pojavu bolezni. Za uničenje poskrbi koncesionar.

1.6.2 Oprema

Ob pojavu KPK se uporablja oprema UVHVVR, NVI in veterinarskih organizacij. Če je za izvajanje določenih del potrebna oprema, ki je navedene službe nimajo, se uporabi oprema drugih služb (Civilna zaščita, Veterinarska enota SV,...), ki sodelujejo pri izvajanju ukrepov.

1.7 DIAGNOSTIČNI LABORATORIJI

NVI je organiziran kot centralni laboratorij s sedežem v Ljubljani s sedmimi regionalnimi laboratoriji. Centralni laboratorij je kadrovsko usposobljen in tehnično opremljen za izvajanje

serološke diagnostike, izolacije virusa na kokošjih embrijih in celičnih kulturah ter molekularne diagnostike KPK. Poleg tega opravlja centralni laboratorij v Ljubljani naloge nacionalnega referenčnega laboratorija (NRL) za KPK. Regionalni laboratoriji so kadrovske usposobljeni in tehnično opremljeni za izvajanje patomorfološke in laboratorijske diagnostike (določene bakteriološke in serološke preiskave).

1.7.1 Diagnostični laboratorij za KPK

Diagnostika KPK se izvaja v Enoti za virologijo, ki je del Inštituta za mikrobiologijo in parazitologijo na NVI.

Laboratorij izvaja naslednjo diagnostiko za KPK: teste ELISA, nevtralizacije virusa, izolacije virusa, ugotavljanje virusa z metodami PCR in molekularno tipizacijo virusa.

V spodnji tabeli je navedena tedenska kapaciteta laboratorija za posamezno preiskavo.

Tabela 1: Vrste preiskav in kapacitete laboratorija

Vrsta preiskave	Normalna kapaciteta	Maksimalna kapaciteta
RT-PCR	150	300
rRT-PCR	250	600
ELISA test - Ab	6.000	23.000
ELISA test - Ag	3.000	15.000
Nevtralizacija virusa	75	75
Izolacija virusa	50	50
Sekveniranje	20	40

1.7.2 Naslov laboratorija

Univerza v Ljubljani
Veterinarska fakulteta
Nacionalni veterinarski inštitut
Inštitut za mikrobiologijo in parazitologijo
Enota za virologijo
SI – 1000 Ljubljana, Gerbičeva 60

1.8 USPOSABLJANJE

- usposabljanje veterinarjev za obnavljanje znanja o KPK – sodelovanje na tečajih, seminarjih in predavanjih;
- usposabljanje veterinarjev za odvzem vzorcev za preiskave na KPK;
- izobraževanja rejcev o boleznih živali in prijavljanju kakršnihkoli sprememb pri živalih veterinarjem (obvezno prijavljive bolezni);
- usposabljanje delavcev veterinarsko higienske službe (VHS);
- usposabljanje delavcev za pomoč pri usmrčitvah;
- usposabljanje delavcev NVI in strokovne skupine (permanentno izobraževanje o KPK, DDD, interno izobraževanje o diagnostičnih metodah v sklopu medlaboratorijske kontrole med območnimi enotami NVI);
- usposabljanje patologov NVI v okviru Delovne skupine za patologijo;
- usposabljanje NRL v okviru CRL.

1.9 STIKI Z JAVNOSTMI IN OBVEŠČANJE PREBIVALSTVA O BOLEZNI

- predavanja/predstavitve in izobraževanja, ki jih organizira UVHVVR;
- na voljo so kontaktne osebe/naslovi za obveščanje prebivalstva o bolezni;
- članki v kmetijskem tisku (revije s področja veterinarstva, kmetijski časopisi/revije, radijski in televizijski programi na to temo, dnevno časopisje);
- informacije na spletni strani UVHVVR;
- obveščanje javnosti preko predstavnika za stike z javnostmi na UVHVVR.

2 NARAVA BOLEZNI IN DIAGNOSTIKA

2.1 NARAVA BOLEZNI

2.1.1 Etiologija

Klasično prašičjo kugo (KPK) povzroča virus KPK, ki spada med pestiviruse iz družine Flaviviridae. Med pestiviruse spadata poleg tega virusa tudi virusa bovine virusne diareje goveda in borderske bolezni ovac. Obstaja samo en serotip virusa KPK, vendar se sevi ločijo v virulenci. Virus KPK je RNA virus, velikosti 40 nm. Virus je možno gojiti na celičnih kulturah, kjer pa ne povzroča citopatskega efekta.

2.1.2 Epidemiologija

Eksperimentalno se bolezen lahko prenese oralno, nazalno, konjunktivalno, genitalno in po različnih parenteralnih poteh. V praksi sta najpogostejši oralna in nazalna pot, pa tudi poškodovana koža in uporaba inficirane igle.

Inficirani prašiči lahko širijo virus preden kažejo klinična znamenja bolezni.

V toku bolezni prašiči izločajo virus z vsemi sekreti in ekskreti, zlasti s slino, urinom in fecesom. Prašiči, ki preživijo akutno ali subakutno infekcijo, razvijejo protitelesa in virusa ne širijo. Prašiči, okuženi z manj virulentnimi sevi, ki povzročajo kronično obliko KPK, pa izločajo virus kontinuirano ali intermitentno. Virus KPK lahko prestopi placentarno bariero in breje svinje, ki infekcijo preživijo, lahko abortirajo ali porajajo mrtvorojene, mumificirane in slabotne pajske z ascitesom, edemom, tremorjem ali malformacijami. Nekateri sevi z nizko virulenco ob kongenitalni infekciji lahko povzročijo, da novorojeni pujski širijo virus KPK mesece brez znakov bolezni ali tvorbe specifičnih protiteles.

Različni sevi virusa KPK se širijo različno hitro. Praviloma se bolj virulentni sevi širijo hitreje in povzročajo višjo obolevnost.

Virus KPK se med rejami širi na različne načine. Med najpogostejše sodi nabava prašičev v inkubaciji ali trajno okuženih. Pomemben je tudi prenos s prašičjim mesom in izdelki, zlasti s pomijami.

Bolezen lahko prenašajo tudi ljudje, zlasti kmetje in veterinarji, z obutvijo, obleko in instrumenti.

Možen je prenos s krvosesi in insekti in vetrom, vendar je ta način prenosa virusa manj pogost.

Tudi divji prašiči so možen izvor infekcije za domače prašiče.

2.1.2.1. Dovzetne živalske vrste

Za virus KPK so v naravi dovzetni samo prašiči, domači in divji. Virus povzroča tvorbo protiteles tudi pri drugih živalskih vrstah, npr. kuncu in ovcah, vendar brez kliničnih znamenj bolezni.

2.1.2.2. Inkubacijska doba

Inkubacija KPK je 5 do 10 dni (2 do 30 dni), in po njej nastopijo klinična znamenja bolezni.

Smrt nastopi v 4 do 8 dneh po infekciji v perakutni obliki, v 9 do 19 dneh po infekciji v akutni obliki, v kronični obliki pa 30 do 95 dni po začetku bolezni.

2.1.2.3. *Odpornost virusa*

Virus KPK je občutljiv na eter in lipidna topila. Stabilen je pri pH 5 do 10. Hitro ga uniči kislina okolje pod pH 3.

Relativno stabilen je pri 4°C, občutljiv pa je na sušenje, ultravijolične žarke in gnitje. V zunanem okolju je virus inaktiviran v nekaj dneh.

Virus KPK ostane infektiven v mesu in mesnih izdelkih mesece. V zamrznjenem mesu preživi tudi leta.

2.1.2.4. *Vrste prenosa virusa*

2.1.2.4.1. Žive živali

Virus prenašajo že prašiči v inkubaciji, ko še ne kažejo kliničnih znamenj, klinično bolne živali in prašiči, ki so kongenitalno inficirani. Ko prašiči po okužbi pridobijo specifična protitelesa, praviloma virusa ne izločajo več. Živali ki zbolijo za kronično obliko bolezni, širijo virus kontinuirano ali intermitentno. Virus lahko kontinuirano širijo navidez zdravi prašiči brez kliničnih znamenj ali brez specifičnih protiteles (intrauterino okuženi pujski).

2.1.2.4.2. Osemenjevanje živali

Možna je tudi genitalna okužba.

2.1.2.4.3. Veter

Prenos z vetrom je možen zlasti znotraj reje ali na kratko razdaljo.

2.1.2.4.4. Živalski proizvodi in stranski proizvodi

Vsi proizvodi in stranski proizvodi iz prašičev so možen vir infekcije, zlasti kot krma za prašiče (pomije).

2.1.2.4.5. Vektorji

Mehanski vektorji virusa KPK so hematofagni insekti, vendar se virus v njih ne množi. Divji prašiči so lahko vektorji virusa KPK za domače prašiče.

2.1.2.4.6. Mehaničen prenos/širjenje

Mehaničen prenos je možen z obleko, obutvijo in instrumenti, tudi prevoznimi sredstvi.

2.2 *DIAGNOSTIKA*

2.2.1 *Klinična znamenja*

Navadno nastopijo 5 do 10 dni po infekciji. Na začetku izbruha pujski lahko poginejo perakutno brez kliničnih znamenj, vendar je najpogostejša akutna oblika. Prizadeti prašiči so deprimirani, ne jedo, se neradi gibljejo, če jih prisilimo k gibanju, zanaša jih v zadnjem delu, ležijo in tiščijo se skupaj, kot da jih zebe. Pred ostalimi znamenji se pojavi povišana temperatura (40,5 do 41,5 °C). Poleg ostalega se v začetku pojavlja zaprtje, ki mu sledita driska in bruhanje. Kasneje se pojavi difuzna hiperemija in rožnato obarvanje kože po trebuhu. Pojavlja se konjunktivitis. Veke so včasih zlepljene zaradi posušenega gnojnega eksudata. Živčna znamenja so pogosta celo v začetnih stadijih bolezni. Kroženje, inkoordinacija, mišični tremor in konvulzija so najpogostejše. Smrt nastopi navadno 7 do 15 dni po začetku bolezni.

Z nizko virulentnimi sevi pride do manj dramatičnih sindromov. Pri kronični obliki je inkubacija daljša, pojavljajo se kožne spremembe v obliki alopecije, dermatitisa, rožnatih sprememb po koži trebuha.

Pri brejih svinjah lahko pride do dviga temperature, incidenc abortusov, majhnih gnezd, mrtvorojencev, nenormalnosti pri pujskih, pojavijo se lahko motnje v imunski toleranci novorojenih pujskov.

2.2.2 Patologija

Pri perakutni obliki patoanatomskih sprememb ni. Pri akutni obliki so pogostne submukozne in subserozne petehijalne krvavitve po vseh organih, zlasti ledvicah, larinksu in mehurju.

Povečane so bezgavke, ki so na prerezu marmorirane. Na vranici se pojavljajo infarkti. V debelem črevesu se pojavljajo butoni. Sekundarno se pogosto pojavljata pneumonija in enteritis.

Mikroskopske spremembe v možganih, perivaskularni cuffing in gliozna, so diagnostično pomembni.

2.2.3 Laboratorijska diagnostika

2.2.3.1. Vzorci

Za pravilno in hitro diagnostiko so potrebni pravilno odvzeti in dostavljeni vzorci. Pomembno je, da pri odvzemu in transportu vzorcev upoštevamo vse varnostne ukrepe, da preprečimo širjenje infekcije ter kontaminacijo vzorcev.

2.2.3.1.1. Vrste vzorcev

Da bi zagotovili pravilno diagnozo, so za preiskavo potrebni pravilno izbrani vzorci. Vzorce je treba poslati v diagnostični laboratorij v hladilni torbi pri 4 °C znotraj 24 ur po odvzemu vzorcev.

Krvne vzorce odvajamo prašičem na gospodarstvu ali ob evtanaziji v secirnici:

- serum: kri odvajamo v sterilno epruveto brez dodatka antikoagulantov;
- kri: kri odvajamo v sterilno epruveto z dodatkom antikoagulantov (EDTA ali citrata, ne sme pa biti kri odvzeta s heparinom).

Vzorce organov jemljemo ob sekciji v secirnici. Ne seciramo na gospodarstvu. Organe damo v posode, ki dobro tesnijo, označimo in jih do laboratorija transportiramo v hladilni torbi pri 4 °C.

Odvajamo vzorce naslednjih organov:

- vranica (kos);
- bezgavke (črevesne ali vratne - submandibularne, retrofaringealne);
- tonzile;
- ledvice;
- drugi organi:
 - končni del ileuma ali ileocekalna zaklopka (pomembna za diagnozo kronične oblike klasične kuge prašičev !);
 - kostni mozeg iz dolge kosti ali prsnice;
 - za patohistologijo tudi možgani.

2.2.3.2. Pošiljanje vzorcev v laboratorij

Vzorke je treba nemudoma dostaviti v diagnostični laboratorij. Pri transportu se morajo upoštevati varnostni ukrepi, s katerimi se prepreči širjenje infekcije in kontaminacija vzorcev.

Odvzete vzorce nepredušno zapremo v ustrezno embalažo in jih damo v vrečko, ki jo prav tako nepredušno zapremo ter razkužimo njeno zunanost. Vzorce je treba poslati v diagnostični laboratorij v hladilni torbi pri cca +4 °C znotraj 24 ur po odvzemu vzorcev.

Prevoz trupel z gospodarstva do secirnice opravi VHS. Pred odhodom z gospodarstva je treba zagotoviti, da je vozilo nepropustno zaprto in da se izvede razkužitev vozila in oseb.

2.2.3.2.1. Pakiranje vzorcev

Praviloma zapakiramo vzorce v tri sloje embalaže:

1. prvi sloj embalaže: vzorci morajo biti shranjeni vodoodpornih in nepredušno zaprtih posodah ali vrečkah. Vsaka posoda oziroma vrečka mora biti jasno označena z nalepko ali ekvivalentom, na kateri so navedeni podatki o reji in vzorcu. Za označevanje moramo uporabiti vodoodporne nalepke in pisala. Posode oziroma vrečke morajo biti nepredušno zaprte in vsaka posebej zavita, da se prepreči stik z drugimi posodami. Stični robovi pokrova in posode ter zamaška in epruvete morajo biti dodatno zalepljeni z lepilnim trakom.
2. drugi sloj embalaže: predstavlja večja skupna posoda oziroma vrečka, v katero spravimo vse posode z vzorci. Ta je lahko plastična ali kovinska in mora biti odporna na mehanske poškodbe. Notranjost mora biti obložena z vpojnim materialom, ki lahko vsrka morebitno tekočino, ki bi iztekla iz manjših posod z vzorci. Zunanost posode oziroma vrečke se razkuži.
3. tretji sloj embalaže: drugi sloj embalaže (skupno posodo) s posameznimi vzorci moramo postaviti še v eno dodatno transportno posodo (ohlajena hladilna torba z ledom ali hladilnimi telesi), katere zunanost moramo po pakiranju razkužiti.

Na transportno posodo na nalepko napišemo naslovnika in pošiljatelja.

2.2.3.2.2. Spremlni dopis

Vzorke mora spremljati spremlni dopis za analizo. Spremlni dopis se kreira preko računalniške aplikacije EPI v Centralnem informacijskem sistemu UVHVVR, za katero je treba imeti vstopno geslo (<https://www.gov.si/zbirke/storitve/sistem-za-spremljanje-porocanje-in-obvescanje-o-boleznih-zivali-aplikacija-epi/>). V imenovani spletni aplikaciji se v sklopu Diagnostične preiskave kreira zapisnik ZOVT - splošni, v katerega se vnese vse zahtevane podatke o imetniku, vzorčevalcu, datumu vzorčenja, vrsti živali, materialu za preiskavo in zahtevani preiskavi. Če vzorčevalec razpolaga tudi z drugimi podatki, ki niso zahtevani ob samem vnosu, navede take podatke pod OPOMBE pred zaključevanjem zapisnika ZOVT - splošni v aplikaciji EPI.

Vsa navodila za vrsto in način vnosa v EPI program so dostopna na zunanji spletni strani UVHVVR (<https://www.gov.si/zbirke/storitve/sistem-za-spremljanje-porocanje-in-obvescanje-o-boleznih-zivali-aplikacija-epi/>).

Vzorci za serološko preiskavo ter izolacijo virusa se pošljejo na naslov:

Univerza v Ljubljani
Veterinarska fakulteta
Nacionalni veterinarski inštitut
Inštitut za mikrobiologijo in parazitologijo
Enota za virologijo

2.2.3.3. *Direktni dokaz virusa KPK*

2.2.3.3.1. Test ELISA za dokazovanje virusa KPK

Uporaba testa ELISA za dokaz antigena se priporoča za vzorce živali s kliničnimi znaki ali patološkimi lezijami bolezni. Postopek izvajamo in vrednotimo po protokolu proizvajalca testa ELISA. S testom ELISA lahko prisotnost antigena virusa KPK dokažemo v izhodnem materialu (levkociti, serum, nekoagulirana kri, suspenzija organov) ali v supernatantu celične kulture, po opravljeni izolaciji virusa na celični liniji PK15. Virološki laboratorij mora imeti vedno na zalogi diagnostične reagentne za preiskavo vsaj 50 vzorcev na prisotnost virusa KPK.

Test ELISA je manj občutljiv v primerjavi z metodo izolacije virusa in molekularnimi metodami, zato je njegova uporaba za diagnostične namene v primeru negativnega rezultata omejena.

2.2.3.3.2. Izolacija virusa KPK na celični kulturi

Izolacija virusa temelji na inkubaciji preiskovanega vzorca na občutljivih celicah prašičjega izvora. Priporočljivi vzorci za izolacijo virusa so levkociti, plazma, nekoagulirana kri, suspenzija organov.

Če je virus KPK prisoten v vzorcu, se bo razmnožil v celica do takšne množine, da ga lahko dokažemo z uporabo konjugiranih protiteles na okuženih celicah. Virus KPK dokazujemo s specifičnimi monoklonskimi protitelesi proti virusu KPK, ki jih uporabimo v imunoperoksidaznem (IP) ali imunofluorescenčnem (IF) testu. IP oziroma IF test izvajamo 72 ur po inokulaciji materiala na celično kulturo. V primeru negativnega rezultata opravimo še 2. in 3. pasažo virusa na celični kulturi in izvajamo IP oz. IF test kot v prvi pasaži. S testom dokažemo prisotnost živega virusa v vzorcu. Izoliran virus lahko identificiramo tudi v testu ELISA.

2.2.3.3.3. Dokazovanje genoma virusa KPK z metodo PCR

Metoda polimerazne verižne reakcije (PCR) se uporablja za dokaz virusnega genoma (virusne nukleinske kisline) v vzorcih krvi, tkiva ali organov. Majhen odsek virusne RNK se prepiše v DNK fragment, ki ga pomnožimo z metodo PCR. Ker sama metoda PCR določa le virusni genom, lahko dobimo pozitiven rezultat tudi v primeru, ko v vzorcu ni prisoten infektivni virus (npr. v avtolitičnih organih ali pri prebolelih živalih). Za dokaz virusa KPK z metodo PCR so suspenzije organov ali nekoagulirana kri. Uporabimo lahko metodo RT-PCR za dokaz vseh pestivirusov (5'-nekodirajoča regija, 5'NCR)), specifično metodo RT-PCR za dokaz virusov KPK v regiji E2 in metodo RT-qPCR v realnem času za specifični dokaz virusov KPK.

Rezultati metode so znani v 24 do 48 urah. Molekularne metode zahteva primerno opremljen laboratorij z ločenimi prostori in izurjene izvajalce metode.

2.2.3.3.4. Genotipizacija virusa KPK z določanjem nukleotidnega zaporedja

V primeru pozitivnega rezultata z metodo RT-PCR je potrebno opraviti genetsko tipizacijo virusa. Produkt RT-PCR očistimo in mu določimo nukleotidno zaporedje. S primerjavo kratkega odseka v 5' NCR lahko določimo genotip virusa KPK.

Rezultati metode so znani v 1 tednu po prejemu vzorca. Za primerjavo in interpretacijo rezultatov sekvenciranja je potrebno imeti specifične računalniške programe in molekularno epidemiološko znanje.

2.2.3.4. *Indirektni dokaz virusa KPK*

Pri indirektnih testih dokazujemo v serumu prašičev protitelesa proti virusu KPK.

2.2.3.4.1. Dokazovanje protiteles z virus nevtralizacijskim testom (VNT)

Ta test temelji na določitvi aktivnosti virusa ob nevtralizaciji s protitelesi serumskega vzorca preiskovanega prašiča. Priporoča se za serološke preiskave pri posamezni živali in tudi v celotni reji.

Standardna količina virusa KPK se inkubira pri 37 °C z razredčenim serumom. Po inkubaciji se mešanico inkubira s celično kulturo 3 do 5 dni. Po tem času se celice fiksira in razmnoževanje virusa dokazuje s sistemom imuno-označevanja. Uporabljajo se lahko protitelesa, označena s peroksidazo (NPLA).

VNT je najbolj zanesljiv in občutljiv test za dokaz protiteles proti virusu KPK.

2.2.3.4.2. Dokazovanje protiteles proti virusu KPK s testom ELISA

V primeru izbruha KPK bo potrebno testirati večje število serumskih vzorcev na protitelesa proti virusu KPK. Testirati bo potrebno vse živali v hlevu, kjer se bodo pojavili klinični znaki KPK, pa tudi tiste živali, ki bi lahko bile v stiku z inficiranimi živalmi. Ob vsakem prvem izbruhu poteka dokazovanje protiteles proti virusu KPK v Virološkem laboratoriju.

Specifična protitelesa proti virusu KPK dokazujemo s komercialno dostopnimi ELISA testi, ki temeljijo na dveh principih: kompetitivna blok ELISA in ne-kompetitivna blok ELISA. Test ELISA mora zagotavljati identifikacijo vseh okužb z virusom KPK pri prebolelih prašičih. Prav tako je pomembno, da so koliko je mogoče neobčutljivi na prisotnost protiteles proti pestivirusom prežvekovalcev.

Virološki laboratorij mora imeti vedno na zalogi reagente za preiskavo vsaj 500 krvnih vzorcev prašičev na prisotnost protiteles proti virusu KPK.

2.2.4 Diferencialna diagnoza

Klinično: salmoneloza, ki se kaže v enteritisu in dispneji, akutna rdečica, pri kateri so krvavitve bolj ehimotične kot petehijalne, akutna pastereloza, virusni encefalomyelitis in salmoneloza, ki povzročajo podobna živčna znamenja. Podobna klinična slika bolezni se pojavlja tudi pri afriški prašičji kugi, obe vrsti bolezni lahko ločimo le s specifičnimi laboratorijskimi testi.

Laboratorijsko: možna je infekcija prašičev z ostalima pestivirusoma - virusom bovine virusne diareje in virusom borderske bolezni jagnjet.

2.2.5 Odpornost in imunost

2.2.5.1. *Imunost*

Prašiči, ki preživijo KPK, imajo protitelesa proti virusu KPK. Tudi v akutni in perakutni fatalni obliki se tvorijo protitelesa. Prašiči s kronično obliko KPK proizvajajo protitelesa, v njihovi krvi lahko najdemo virus in protitelesa simultano. Prašičji fetusi postanejo imunokompetentni v sredini brejosti. Nevtralizacijska protitelesa pa proizvajajo šele v zadnji fazi brejosti.

Prašiči s kongenitalno KPK redko proizvajajo specifična protitelesa, čeprav imajo normalen imunski odgovor na ostale antigene in ne reagirajo na virus KPK, kar si razlagamo s specifično imunsko toleranco na virus KPK.

Včasih se pri postnatalni infekciji z virusom KPK ne pokaže normalen imunski odgovor, kar je lahko posledica slabe imunogenosti virusa KPK.

Serološko pozitivne svinje prenašajo protitelesa s kolostrumom na svoje mladiče. Pasivna imunost zaščiti pujske pred poginom prvih 5 tednov starosti, vendar ne pred replikacijo in širjenjem virusa.

2.2.5.2. *Aktivna imunost in cepljenje*

Pri cepljenju se poleg v zgodovini uporabljenih vakcin (virulentna in hiperimuni serum, kristal violetna) uporabljajo zlasti modificirane žive vakcine (lapinizirana vakcina, vakcine iz celičnih kultur) in v novejšem času tudi DIVA vakcina (vakcina, ki ločuje protitelesa cepljenih od inficiranih).

Z modificiranimi živimi vakcinami dosežemo hitro in dolgotrajno imunost. Pujski vakciniranih svinj so zaščiteni do 5. tedna starosti. Pujski cepljenih svinj so lahko najprej cepljeni po 6. tednih starosti zaradi supresivnega vpliva kolostralnih protiteles.

DIVA vakcine proti KPK so v glavnem še v fazi registracije.

3 SUM NA KPK

3.1 POSTAVITEV SUMA

3.1.1 Klinični sum

3.1.1.1. Definicija sumljive živali

Pravilnik KPK določa, da je prašič, sumljiv na okužbo z virusom KPK, prašič ali truplo prašiča, ki kaže klinične znake, ali post-mortalne spremembe, ali reakcijo na opravljene laboratorijske preiskave, na podlagi katerih lahko utemeljeno sumimo na prisotnost bolezni.

3.1.1.2. Obveznosti imetnika sumljive živali

ZVMS v 17. členu določa, da mora imetnik živali v primeru, če se pojavi bolezen ali se pojavijo znaki, na podlagi katerih se sumi, da je žival zbolela ali poginila za boleznijo, to takoj sporočiti veterinarski organizaciji, ki mora nemudoma obiskati gospodarstvo ter opraviti pregled živali, da se sum potrdi ali izključi.

Do prihoda veterinarja mora imetnik zavarovati ter preprečiti dostop do sumljive živali oziroma trupla poginule živali.

3.1.1.3. Obveznosti veterinarja, ki je postavil sum na KPK

Če veterinar po pregledu živali na gospodarstvu sum na KPK potrdi, o tem preko dežurne telefonske številke nemudoma obvesti GU UVHVVR (DSNB), v največ 24 urah pa pošlje obvestilo na predpisanem obrazcu iz Pravilnika o BŽ (predpisani obrazec) še preko faksa ali elektronske pošte. Veterinar s pisnim navodilom določi imetniku živali ukrepe, s katerimi se prepreči širjenje KPK z gospodarstva:

- prepoved premikov živali in proizvodov iz in na sumljivo gospodarstvo;
- omejitve gibanja ljudi oziroma živali (imetnik mora zavarovati objekt, v katerem se nahajajo živali, sumljive na KPK, tako da do njih ne morejo drugi ljudje oziroma živali);
- prepoved odvoza trupel živali.

Veterinar mora ostati na gospodarstvu do prihoda strokovne skupine oziroma uradnega veterinarja.

Ob prihodu na gospodarstvo in ko veterinar gospodarstvo zapusti, mora upoštevati higienske ukrepe v skladu s točko 13.6 in v naslednjih 3 dneh ne sme obiskati nobenega drugega gospodarstva z dovzetnimi vrstami živali, prav tako pa mora izvesti vse potrebne ukrepe, da sam ne predstavlja vira za širjenje bolezni.

Če posumi na KPK uradni veterinar, obvesti GU UVHVVR (DSNB) preko dežurne telefonske številke, v največ 24 urah pa pošlje obvestilo na predpisanem obrazcu še preko faksa ali elektronske pošte in izvede oziroma odredi vse predpisane ukrepe.

3.1.1.4. Obveznosti UVHVVR

Uradni veterinar na sumljivem gospodarstvu z odločbo odredi vsaj ukrepe iz 5. člena Pravilnika o KPK.

3.1.2 Sum v laboratoriju

Sum na KPK se lahko postavi tudi na podlagi rezultata laboratorijske preiskave, ki ni negativen. V tem primeru mora diagnostični laboratorij o sumu na KPK preko dežurne

telefonske številke obvestiti GU UVHVVR (DSNB), v največ 24 urah pa pošlje obvestilo po telefaksu ali elektronski pošti na predpisanem obrazcu.

3.1.3 Sum na klavnici

Uradni veterinar na klavnici, ki posumi na bolezen, o tem preko dežurne številke nemudoma obvesti GU UVHVVR (DSNB), v največ 24 urah pa pošlje obvestilo na predpisanem obrazcu še preko faksa ali elektronske pošte.

Uradni veterinar na klavnici mora poskrbeti, da se do prihoda strokovne skupine oziroma uradnega veterinarja pristojnega OU UVHVVR, sumljivi trupi (vključno z drobovino in živalskimi proizvodi, ki niso namenjeni prehrani ljudi) in živali, pri katerih je bil postavljen sum, ločijo od drugih trupov in živali, ki so v tistem času na klavnici. Poskrbeti mora, da so vhodi v in izhodi iz klavnice zaprti ter da vozila ali osebje ne vstopajo v klavnico in ne izstopajo iz nje.

3.2 POSTOPEK IN UKREPI OB SUMU

V čim krajšem času po prejemu obvestila o sumu na KPK se sestane DSNB, ki ga skliče in vodi generalni direktor UVHVVR. DSNB prouči situacijo in obvesti direktorja pristojnega OU UVHVVR o nadaljnjem delu.

Po prijavi suma na KPK uradni veterinar nemudoma obišče sumljivo gospodarstvo in na njem opravi pregled. Če gre za prvi primer suma na KPK v državi, lahko opravijo pregled gospodarstva člani strokovne skupine. Če suma na KPK ni mogoče izključiti, uradni veterinar z odločbo odredi oziroma izvede vsaj ukrepe iz 5. člena Pravilnika o KPK.

3.2.1 Epizootiološka poizvedba

Uradni veterinar opravi epizootiološko poizvedbo v skladu z 9. členom Pravilnika o KPK, na obrazcu, ki je priloga tega načrta ukrepov (točka 13.7.1). Na podlagi rezultatov poizvedbe se lahko UVHVVR (DSNB) odloči za dodatne ukrepe:

- začasne omejitve premikov (živali, proizvodov, vozil);
- razširitev ukrepov v skladu s 7. in 8. členom Pravilnika o KPK;
- usmrnitev dovzetnih živali, da se izključi sum ali potrdi KPK.

3.3 TRAJANJE UKREPOV

Ukrepi ob sumu trajajo, dokler niso znani rezultati preiskav, opravljeni v skladu z diagnostičnim priročnikom, na podlagi katerih UVHVVR potrdi KPK ali sum ovrže.

Če je sum ovržen, izda uradni veterinar odločbo, s katero prekliče vse ukrepe.

4 POTRDITEV KPK

4.1 UKREPI NA GOSPODARSTVU

Na podlagi kliničnih znakov in rezultatov laboratorijskih preiskav GU UVHVVR potrdi KPK na gospodarstvu.

NVI o rezultatih laboratorijskih preiskav takoj po telefonu (dežurna številka) in telefaksu obvesti DSNB.

Po potrditvi KPK uradni veterinar poleg ukrepov iz 5. člena Pravilnika o KPK, z odločbo odredi še ukrepe iz 6. člena omenjenega pravilnika.

Ukrepi so namenjeni predvsem preprečevanju izločanja virusa preko okuženih živali, preprečevanju prenosa virusa z živalmi, proizvodi, gnojem oziroma preko ljudi, prevoznih sredstev, opreme, ipd. na druga gospodarstva, preprečevanju vnosa živali, ki bi se lahko okužile na gospodarstvu in preprečevanju obstoja virusa na gospodarstvu.

4.2 UKREPI V KLAVNICI IN NA PREVOZNIH SREDSTVIH

Če se KPK ugotovi v klavnici ali na prevoznem sredstvu pri transportu živali, uradni veterinar z odločbo odredi ukrepe v skladu s 15. členom Pravilnika o KPK.

4.3 OBMOČJA Z OMEJITVAMI

4.3.1 Določitev okuženega in ogroženega območja

Po potrditvi bolezni se, v skladu z 10. členom Pravilnika o KPK, okoli okuženega gospodarstva določi:

- okuženo območje s polmerom najmanj 3 km in
- ogroženo območje s polmerom najmanj 10 km.

Na okuženem območju se izvajajo ukrepi iz 11. člena Pravilnika o KPK.

Na ogroženem območju se izvajajo ukrepi iz 12. člena Pravilnika o KPK.

Na okuženem in ogroženem območju zagotovi UVHVVR postavitve vidnih oznak in opozorilnih napisov na cestah in ob vstopu na okuženo oziroma ogroženo območje.

Meje okuženega in ogroženega območja se lahko tudi spreminjajo.

5 LOKALNO SREDIŠČE ZA NADZOR BOLEZNI

5.1 ODPRTJE LSNB

Za uspešno izvajanje nadzora nad KPK na lokalni ravni, glede na potrebe, ustanovi generalni direktor UVHVVR LSNB. Praviloma predstavlja lokacijo LSNB sedež OU UVHVVR. V primeru, da je OU UVHVVR preveč oddaljen od same lokacije izbruha oziroma je premajhen za delovanje LSNB, lahko generalni direktor UVHVVR v kraju pojava bolezni oziroma njegovi bližini ustanovi tudi začasni LSNB.

Na ozemlju Slovenije je 10 OU UVHVVR. Seznam naslovov in telefonskih števil OU je naveden pod točko 13.1, zemljevid s prikazom območij OU in izpostav pa se nahaja pod točko 13.5.1 Načrta ukrepov.

5.1.1 Naloge LSNB

Na lokalni ravni je za pripravljenost in nadzor nad KPK odgovoren direktor OU UVHVVR. LSNB vodi uradni veterinar, ki ga za to nalogo določi DSNB s soglasjem direktorja OU. Vodja LSNB poroča DSNB in direktorju OU.

Glavne naloge, ki jih ima LSNB, so:

- usmerjanje in izvajanje lokalne strategije nadzora ob pojavu bolezni,
- koordiniranje ukrepov na lokalnem območju,
- odrejanje ukrepov ter nadzor nad omejitvami gibanja in vsemi ostalimi ukrepi in postopki na okuženem gospodarstvu oziroma na območjih z omejitvami,
- povezava z NVI glede odvzema, pakiranja in prevoza vzorcev,
- povezava s policijo, vojsko, lokalnimi upravnimi organi, kmetijskimi in trgovskimi organizacijami, zbirališči, sejmi, trgi, klavnicami, obdelovalnimi in predelovalnimi obrati ter obrati za predelavo stranskih živalskih proizvodov,
- priprava in izpeljava epizootioloških poizvedb v sodelovanju z DSNB in strokovno skupino,
- urejanje odškodnin za imetnike živali,
- obveščanje prebivalstva (v ta namen se lahko vzpostavi odprta linija (posebna telefonska številka), kjer lahko ljudje dobijo jasne, natančne in posodobljene informacije).

5.1.2 Oprema LSNB

Za potrebe LSNB se na OU UVHVVR zagotovi prostor, v katerem bodo potekale aktivnosti glede odrejanja in izvajanja ukrepov ob pojavu KPK. LSNB javi DSNB stacionarno in mobilno telefonsko številko, preko katere poteka komunikacija.

Vsak OU UVHVVR ima podobno opremo kot DSNB, ki mora zajemati vsaj naslednje:

- komunikacijska sredstva, vključno s statičnimi in mobilnimi telefoni ter telefaksom;
- računalnike, povezane z DSNB, diagnostičnimi laboratoriji in drugimi organizacijami (internet, elektronska pošta);
- računalniško podprt sistem za identifikacijo gospodarstev z dovzetnimi živalmi ter njihova lokacija ali v obliki dokumentov na papirju, če tak sistem še ni vzpostavljen;
- tiskalnike za računalnike;
- fotokopirne stroje;
- zemljevide v merilu 1:50.000, ki pokrivajo območje OU UVHVVR.

5.1.3 Obveščanje

Vodja LSNB mora zagotoviti, da so o ukrepih obveščeni vsi, ki se nahajajo v celoti ali delno na okuženem oziroma ogroženem območju: predstojniki policijskih postaj, lokalne skupnosti (občine), območne enote NVI (regionalni laboratoriji) in veterinarske organizacije s koncesijo.

Obvestilo o ukrepih je treba poslati tudi drugim osebam in organizacijam, ki morajo biti obveščeni o omejitvah gibanja:

- upravljavci cestnega omrežja (cestno, komunalno podjetje);
- vsi znani prevozniki živali;
- organizacije kmetov;
- klavnice;
- predelovalni obrati;
- trgovske organizacije na območju;
- organizatorji sejmov, ki delujejo na območju;
- kooperanti;
- pooblaščenice organizacije za izvajanje DDD;
- proizvajalci in dobavitelji krme;
- lovske družine.

En izvod odločbe, ki predpisuje ukrepe, je treba poslati v vednost DSNB.

Vse osebe in organizacije, ki so bile obveščene o uvedbi ukrepov, je treba čim hitreje obvestiti tudi o ukinitvi ukrepov.

5.2 PRIPRAVA NAČRTA UKREPOV NA LOKALNEM NIVOJU

Z namenom, da se zagotovi hitro ukrepanje ob pojavu KPK, mora imeti vsak OU UVHVVR na lokalnem nivoju pripravljen načrt ukrepov, ki zagotavlja hitro navezovanje stikov z ljudmi in organizacijami, za kar je potrebna vrsta podatkov. V lokalnih načrtih je potrebo podatke tudi redno posodabljanje (1x letno oziroma po potrebi). V ta namen direktor OU UVHVVR določi osebo, ki skrbi tako za posodabljanje podatkov kot za preverjanje opreme, ki je na razpolago na OU. Za lokalni načrt ukrepov so potrebni vsaj naslednji podatki oziroma sezname s podatki:

a. Seznami lokacij z dovzetnimi živalmi

- seznam lokacij, na katerih se nahajajo registrirane reje dovzetnih živali;
- seznam lokacij, na katerih se zbirajo oziroma predelujejo proizvodi dovzetnih živali (predelovalni obrati, zbiravnice, klavnice);
- seznam prevoznikov živih živali - registrirani prevozniki za prevoz dovzetnih živali

Seznami morajo po potrebi vsebovati za vsako od lokacij naslednje podatke (tako v elektronski kot papirni obliki): imetnik živali (naslov, telefonska številka, številka mobilnega telefona, elektronska pošta, številka faksa), vrsto in število živali. Seznami morajo biti dopolnjeni z zemljevidi, na katerih so natančno prikazane vse lokacije. Priporočljivi so tudi podatki o možnostih izvedbe zapore gospodarstva glede na lokacijo (objekt na samem, v naselju, ...).

b. Seznam oseb in organizacij za pomoč pri ukrepanju

- seznam strokovnih delavcev, ki so imenovani v LSNB, ki mora biti dopolnjen s podatki o lokaciji in opremi samega LSNB;
- seznam vseh veterinarskih organizacij in veterinarskih delavcev (veterinarjev, veterinarskih tehnikov in higienikov NVI);
- seznam organizacij s koncesijo za opravljanje DDD;

- nabor potencialne delovne sile za izvedbo ukrepov (razni komunalni delavci ipd., gradbena podjetja);
- seznam kontaktnih oseb lovskih organizacij;
- seznam kontaktnih oseb izpostave Uprave RS za zaščito in reševanje ter vseh kontaktnih oseb, ki so jih dale po občinah izpostave Uprave RS za zaščito in reševanje;
- seznam vseh gasilskih in policijskih postaj;
- seznam (poimenski) ostalih delavcev, ki nudijo pomoč pri izvajanju ukrepov na gospodarstvu – seznam so dolžni predložiti večji rejci (podjetja).

Seznami morajo vsebovati naslednje podatke: poštne naslove, naslove za elektronsko pošto, telefonske številke, številke faksov, številke mobilnih telefonov. Seznami morajo biti dopolnjeni s podatki o usposabljanjih za ukrepanje ob pojavu KPK.

c. Seznam zaščitne in ostale opreme za primer izbruha

Seznam mora vsebovati podatke o vsej razpoložljivi opremi s podatki o roku uporabe in lokaciji skladiščenja opreme (če je drugačna od lokacije OU UVHVVR). Upoštevati je potrebno tudi opremo, ki je potrebna za delovanje samega LSNB. Navedene morajo biti osebe, ki so zadolžene za kontrolo opreme.

d. Seznam možnih lokacij za zakopavanje trupel živali in odlagališč odpadkov

Seznam mora vsebovati natančne lokacije in mora biti dokumentiran z zemljevidi. Podatke posredujejo predstavniki lokalnih skupnosti oziroma Ministrstvo za okolje in prostor.

e. Seznam možnih lokacij za vzpostavitev dezinfekcijskih točk

Možne lokacije se določijo glede na prometnice, upoštevati je potrebno tudi dostop do vode, elektrike, itd.

6 UKREPI PRI RAZMNOŽEVANJU ŽIVALI

Kot reprodukcijski material, ki predstavlja tveganje za širjenja bolezni, se štejejo seme, jajčne celice in zarodki dovzetnih vrst živali. Zelo veliko tveganje za širjenje predstavlja tudi umetno osemenjevanje in presajanje zarodkov.

6.1 UKREPI NA GOSPODARSTVU

Uradni veterinar z odločbo poleg drugih ukrepov na sumljivem oziroma okuženem gospodarstvu odredi tudi prepoved osemenjevanja ali pridobivanja jajčnih celic in zarodkov dovzetnih in nedovzetnih vrst živali.

Na okuženem gospodarstvu uradni veterinar z odločbo odredi prepoved razmnoževanja dovzetnih vrst živali.

6.2 UKREPI NA OKUŽENEM IN OGROŽENEM OBMOČJU

Uradni veterinar z odločbo na podlagi 11. in 12. člena Pravilnika o KPK odredi prepoved razmnoževanja prašičev na okuženem in ogroženem območju. Prepoved velja za osemenjevanje ter za pridobivanje in promet s semenom, jajčnimi celicami in zarodki.

6.3 PREVENTIVNI UKREPI ZA OSEMENJEVALCE

Vodja LSNB se mora posvetovati z veterinarskimi delavci, ki izvajajo osemenjevanje in delujejo na ogroženem območju, da zagotovijo, da se poleg razkuževanja izvajajo še naslednji ukrepi:

- dovoljena je uporaba hladilnih torb z enodnevno zalogo semena; neporabljeno seme se mora ob koncu dneva uničiti, hladilne torbe pa temeljito razkužiti z razkužilom, ki je registrirano za uporabo proti virusu KPK;
- uporabljati morajo zaščitno obleko za enkratno uporabo;
- uporabljati je treba aplikatorje, zaščitne prevleke, ipd.; ki se po uporabi uničijo (sežgejo), ali pa razkužijo in pustijo na gospodarstvu;
- avtomobile je treba vzdrževati čiste.

7 OCENJEVANJE ŠKODE

V skladu s 46. in 47. členom Zakona o veterinarstvu pripada imetniku živali odškodnina za pokončane ali zaklane živali ter uničene predmete oziroma surovine zaradi uresničevanja ukrepov za zatiranje določenih bolezni živali. Odškodnina mora biti izplačana v čim krajšem možnem času in se določi po tržni vrednosti živali, predmetov oziroma surovin.

V skladu s Pravilnikom o odškodninah na področju veterinarstva (Uradni list RS, št. 105/07) je treba živali, predmete oziroma surovine pred uničenjem oceniti. Uradni veterinar določi cenilca, ki oceni tržno vrednost živali, predmetov oziroma surovin. Cenilec mora podati cenitveno poročilo uradnemu veterinarju v času, ki ga je le-ta določil.

Zakol oziroma pokončanje živali, uničenje predmetov in surovin se vrši v prisotnosti uradnega veterinarja. O tem dejanju v postopku in o vseh važnejših ugotovitvah se sestavi zapisnik, ki je dokaz, da ukrep ni bil le odrejen, ampak tudi izvršen.

Postopek za izplačilo odškodnine se uvede na zahtevo imetnika živali, ki vloži pri pristojnem OU UVHVVR. Uradni veterinar mora ves čas postopka sproti ugotavljati, ali je imetnik živali izpolnil vse pogoje za izplačilo odškodnine.

O tem, ali se odškodnina izplača ali ne in o višini odškodnine, odloči uradni veterinar z odločbo.

Zoper odločbo o višini odškodnine ni dovoljena pritožba niti upravni spor. Imetnik živali lahko v 30 dneh od prejema odločbe predlaga pristojnemu sodišču, da odmeri odškodnino v nepravdnem postopku. Zoper odločbo uradnega veterinarja o tem ali so izpolnjeni pogoji za izplačilo odškodnine ali ne, pa ima stranka pravico pritožbe v roku 8 dni od vročitve le-te.

8 USMRTITEV ŽIVALI IN ODSTRANJEVANJE TRUPEL

8.1 SPLOŠNO

Usmrtitev živali odredi uradni veterinar z odločbo, v kateri predpisuje ukrepe iz 5. člena Pravilnika o APK. Ukrep izda na podlagi potrditve bolezni in posvetovanja z DSNB. Če pristojni uradni veterinar ni obenem tudi vodja LSNB, mora ukrepe uskladiti tudi z njim. Pri usmrtitvi je treba upoštevati določbe 18. člena Uredbe Sveta (ES) št. 1099/2009 z dne 24. septembra 2009 o zaščiti živali pri usmrtitvi (UL L št. 303 z dne 18. 11. 2009).

Usmrtitev živali je treba organizirati in izvesti na način, ki živalim med usmrtitvijo in povezanimi postopki prihrani vsakršno bolečino, vznemirjenje ali nepotrebno trpljenje in na način, da se s postopki, povezanimi z usmrtitvijo, hkrati preprečuje širjenje okužbe.

Pri tem ne smemo pozabiti na varnost osebja, ki sodeluje pri usmrtitvi in na primeren odnos do lastnikov usmrčenih živali.

Usmrtitev se praviloma izvaja pri dnevni svetlobi. Če je potrebno delo nadaljevati tudi ponoči, se to lahko izvede le ob ustrezni razsvetljavi.

Pri izbiri lokacije za usmrtitev je treba upoštevati naslednje dejavnike:

- prostori, ki so na voljo,
- varnost živali,
- bližina in dostopnost mesta, kjer se bodo odstranila trupla usmrčenih živali,
- možnost dostopa s tovornimi vozili za odvoz trupel,
- varnost osebja, ki sodeluje pri usmrtitvi,
- strinjanje imetnika živali,
- možnost poškodovanja lastnine,
- odsotnost javnosti.

Vodja LSNB mora poskrbeti za zadostno število veterinarjev in delavcev, s pomočjo katerih je mogoče zagotoviti ustrezen način usmrtitve in ustrezen nadzor nad njim ter preprečiti zamude. Delavci morajo dobiti navodila, da ne smejo začeti s postopki usmrtitve, dokler ni navzoč veterinar.

Običajno je en veterinar odgovoren za največ tri delavce, ker mora biti navzoč na vsakem kraju usmrtitve. Delavci, ki jih v ta namen lahko aktiviramo, so lahko veterinarski higieniki, veterinarski tehniki iz veterinarskih organizacij ter delavci, ki v klavnicah delajo z živimi živalmi.

Kadar je na okuženem gospodarstvu več kot en veterinar, mora biti eden od njih imenovan kot odgovorni veterinar oziroma vodja skupine.

Vodja skupine, ki je zadolžena za usmrtitev (odgovorni veterinar), pred izvedbo usmrtitve obišče imetnika živali in mu na primeren način pojasni potek in izvedbo postopka. Imetnik živali mora imeti možnost, da je prisoten pri sami usmrtitvi, če pa tega ne želi, je treba to upoštevati. Odgovorni veterinar odloča, ali naj se živali usmrtijo v zaprtem prostoru ali na prostem. Kadarkoli je mogoče, naj se usmrtitev izvaja na neprepustni površini. Pri izbiri površine, na kateri bo izvedena usmrtitev živali, moramo biti pozorni, da po površini posujemo vpojni material, ki se ga lahko na enostaven način odstrani ter neškodljivo uniči, saj bomo tako tudi preprečili zdrse živali.

Posebej pozorni moramo biti na zadostno količino svetlobe, še posebej v tistem delu, kjer bomo izvajali postopek usmrtitve. Delavci morajo biti opremljeni z zaščitno obleko in gumijastimi škornji.

Pred postopkom usmrtitve je treba opraviti oceniti vrednost živali in zbrati vso potrebno dokumentacijo.

Nujno je, da se čim prej prepreči nadaljnje izločanje in širjenje virusa. Zelo pomembno je, da je postopek usmrčitve okuženih živali, odstranitve trupel in preliminarnega čiščenja z razkuževanjem opravljen čim hitreje in brez nepotrebnih zamud.

Usmrtitev mora biti opravljena varno, humano in strokovno. Oprema za humano usmrtitev mora biti redno vzdrževana.

Usmrtitev izvajajo za to usposobljeni delavci, ki morajo biti posebej izbrani po svoji učinkovitosti in sposobnosti.

Veterinarji načeloma ne usmrtijo živali sami, razen v primerih, ko:

- usposobljeni delavci niso na voljo ali niso na voljo dovolj hitro;
- DSNB izda navodilo, da se dovzetne živali usmrtijo v diagnostične namene.

Vrstni red, po katerem se bodo usmrtile živali, je sledeč:

- okužene živali;
- kontaktne živali.

Najprej je treba usmrtiti potencialno nevarne živali, kot so merjasci in svinje z mladiči.

Če je le mogoče, se najprej usmrti zaključeno epizootiološko enoto živali, potem pa se naredi odmor za počitek in malico. Kadar gre za veliko število živali, je treba vse odmore predvideti vnaprej. Po zaključeni usmrtitvi odgovorni veterinar preveri, če so vse živali mrtve in prešteje vsa trupla, kar navzkrižno preveri s seznamom živali, pri katerih je bila opravljena cenitev, da se zagotovi, da so bile res vse živali usmrčene.

Po usmrtitvi in uničenju trupel odgovorni veterinar izpolni obrazec iz točke 13.7.4 o opravljenem delu na okuženem gospodarstvu in ga posreduje vodji LSNB. Na tem obrazcu je treba navesti čas začetka in zaključka usmrtitev, pokopa ali sežiga oziroma odvoza v predelovalni obrat za odstranjevanje ŽSP.

Osebe, ki delajo s sumljivimi živalmi in trupli, morajo nositi ustrezno zaščitno obleko, obutev in opremo. Takoj po končanem delu je potrebno opraviti razkuževanje objektov, ljudi, vozil, opreme in pribora (poglavje **Napaka! Vira sklicevanja ni bilo mogoče najti.**).

8.2 NAČINI USMRTITVE DOVZETNIH ŽIVALI

Za omejitev premikanja živali, ki jih bomo usmrtili, je najprimernejša uporaba boksa za omamljanje. Boks naj bo ustrezno razsvetljen, najbolje je, da je sprednja stran boksa narejena iz rešetk, tako da žival vidi, kam jo priganjamo. Dostop do boksa naj bo po možnosti na ravni podlagi, saj prašiči izrazito ne marajo hoje po klančinah. Prašiče premikamo v skupini z usmerjanjem vodilne živali v skupini. Ostali ji bodo sledili.

Živalim, ki čakajo na usmrtitev, naj bo preprečen pogled na žival, ki se jo omamlja in usmrčuje.

Živali morajo biti pred usmrtitvijo ustrezno omamljanje. Za omamljanje se uporabi eden od naslednjih načinov:

- omamljanje/usmrtitev z električnim tokom skozi možgane in srce: to je najprimernejša usmrtitev za namen depopulacije, ker takšno omamljanje povzroči smrt živali zaradi zastoja srca in bežanje ni potrebno; metoda je primerna za prašiče, starejše od enega tedna, vendar je za pujske zaradi dobrobiti bolje uporabiti smrtonosno injekcijo;
- omamljanje z uporabo strelne naprave s penetrirnim klinom, kateremu sledi bežanje: zaradi anatomskih značilnosti kosti glave pri prašičih ta metoda ni primerna za omamljanje svinj in merjascev (ker imajo zelo debelo čelno kost), lahko pa se jo uporablja za omamljanje srednje velikih prašičev; pomembno je, da se izbere primerne projekte ter moč penetracije; napravo je treba redno čistiti in vzdrževati ter pri uporabi slediti navodilom proizvajalca; po omamljanju mora nujno slediti bežanje, saj poškodba, ki ga povzroči penetrirni klin, ne privede do smrti živali;

- bezanje po uporabi strelne naprave s penetrirnim klinom: skozi poškodbo, ki jo na lobanji povzroči penetrirni klin, vstavimo ekstraktor (npr. upogljivo gumijasto palico) ter z njo poškodujemo možganovino ter zgornji del hrbtenjače, kar privede do smrti živali; z vidika biovarnosti ta metoda ni najboljši izbor, saj pride do izlivanja telesnih tekočin;
- omamljanje/usmrnitev s strelno napravo s prostim projektilom: strelno napravo s prostim projektilom (puška, pištola) lahko uporablja samo ustrezno usposobljena oseba (lovci, policaji, vojaki,...).

8.2.1 Svinje in merjasci

8.2.1.1. Uporaba električnega toka

Za svinje in merjasci je način usmrnitve za namen depopulacije z električnim tokom skozi možgane in srce najprimernejši.

Za izvedbo uporabimo prenosne klešče za omamljanje. Pri tem načinu gre za usmrnitev v dveh fazah. Žival nujno najprej omamimo tako, da elektrodi postavimo tik za ušesi na glavi. Elektrodi držimo na glavi najmanj 3 sekunde. Žival se zgrudi in preneha dihati, sprednje noge ima iztegnjene in trdne, zadnje noge pa podvite pod trup (tonična faza). Nato se telo živali relaksira, možno je nehoteno brcanje. Pred drugim električnim sunkom se moramo prepričati, da je žival zares nezavestna (preverimo kornealni refleks), saj je usmrnitev zaradi zastoja srca zelo boleča. V čim krajšem času po omamljanju skozi možgane (ko se žival relaksira) postavimo prenosne klešče za omamljanje na trup živali v višini srca ter sprožimo električni sunek. Držati moramo vsaj 8 do 10 sekund. V tem času pride do srčnega zastoja in žival je mrtva. Klešče držimo z enakomernim pritiskom in pritiska ne povečujemo ali zmanjšujemo.

Električni tok, ki ga pri tem uporabljamo, mora biti 1,30 A, frekvenca pa 50 - 80 Hz. Nizke frekvence so pomembne, ker povzročajo zastoj srca. Podrobnejši podatki so v tabeli 2.

Elektrode na kleščah za omamljanje morajo biti vedno čiste, saj tako zmanjšamo upor.

Za ta postopek potrebujemo dva delavca. En delavec aplicira električne sunke, drugi delavec pa ugotavlja nezavest ter postavi žival tako, da je možna aplikacija drugega sunka skozi srce, ki povzroči smrt živali.

Ta metoda je najprimernejša za depopulacijo pri prašičih, saj trup živali ostane intakten, ter s tem preprečimo širjenje bolezni zaradi izlivanja telesnih tekočin (krvi).

Tabela 2: Moč toka, frekvenca in čas trajanja izpostavljenosti električnemu toku

	Trajanje	A	Hz
Pozicija elektrod na glavi, tik za ušesi.	Min. 3 sek	1,30 A	
Ugotavljanje nezavesti – Kornealni refleks			
Pozicija elektrod na trupu v višini srca.	8-10 sek	1,30 A	50-80 Hz

POMEMBNO: Slediti navodilom proizvajalca glede vzdrževanja in uporabe električnih klešč!

8.2.1.2. Omamljanje s penetrirnim klinom

Metoda ni priporočljiva, ker je lobanja pri merjascih in svinjah zelo debela in je težko prebiti kost.

Uporaba strelne naprave z nepenetrirnim klinom ni dovoljena, saj ne prebijemo kosti živali in tako ne moremo izvesti bezanja. Možnost za povratek zavesti po omamljanju z nepenetrirnim klinom je velika.

8.2.1.3. Omamljanje/usmrnitev s prostim projektilom

Izvajanje omamljanja oziroma usmrnitve s prostim projektilom (puška, pištola) izvajajo le ustrezno usposobljene osebe (npr. lovci).

8.2.2 Srednje veliki prašiči

8.2.2.1. Omamljanje skozi možgane in srce

Za izvedbo uporabimo prenosne klešče za omamljanje. Pri tem načinu gre za usmrnitev v dveh fazah. Žival nujno najprej omamimo tako, da elektrodi postavimo tik za ušesi na glavi. Elektrodi držimo na glavi najmanj 3 sekunde. Žival se zgrudi in preneha dihati, sprednje noge ima iztegnjene in trdne, zadnje noge pa podvite pod trup (tonična faza). Nato se telo živali relaksira, možno je nehoteno brcanje. Pred drugim električnim sunkom se moramo prepričati, da je žival zares nezavestna (preverimo kornealni refleks), saj je usmrnitev zaradi zastoja srca zelo boleča. V čim krajšem času po omamljanju skozi možgane (ko se žival relaksira) postavimo prenosne klešče za omamljanje na trup živali v višini srca ter sprožimo električni sunek. Držati moramo vsaj 8 do 10 sekund. V tem času pride do srčnega zastoja in žival je mrtva. Klešče držimo z enakomernim pritiskom in pritiska ne povečujemo ali zmanjšujemo.

Električni tok, ki ga pri tem uporabljamo, mora biti 1,30 A, frekvenca pa 50 - 80 Hz. Nizke frekvence so pomembne, ker povzročajo zastoj srca. Podrobnejši podatki so v tabeli 3.

Elektrode na kleščah za omamljanje morajo biti vedno čiste, saj tako zmanjšamo upor.

Za ta postopek potrebujemo dva delavca. En delavec aplicira električne sunke, drugi delavec pa ugotavlja nezavest ter postavi žival tako, da je možna aplikacija drugega sunka skozi srce, ki povzroči smrt živali.

Ta metoda je najprimernejša za depopulacijo pri prašičih, saj trup živali ostane intakten, ter s tem preprečimo širjenje bolezni zaradi izlivanja telesnih tekočin (krvi).

Tabela 3: Moč toka, frekvenca in čas trajanja izpostavljenosti električnemu toku

	Trajanje	A	Hz
Pozicija elektrod na glavi, tik za ušesi.	Min. 3 sek	1,30 A	
Ugotavljanje nezvesti – Kornealni refleks			
Pozicija elektrod na trupu v višini srca.	8-10 sek	1,30 A	50-80 Hz

POMEMBNO: Slediti navodilom proizvajalca glede vzdrževanja in uporabe električnih klešč!
Omamljanje s penetrirnim klinom

Pri tej metodi je nujno ugotavljanje zavesti (kornealni refleks). Če žival ni ustrezno omamljena, ponovimo omamljanje. Šele nato nadaljujemo z bezanjem. Čas med omamljanjem s strelno

napravo s penetrirnim klinom in prekinitvijo hrbtne mozga z ekstraktorjem ne sme biti daljši od 20 sekund.

Kadar je ena sama oseba odgovorna za omamljanje in bezanje, mora ta oseba najprej opraviti vse postopke na eni živali, preden kateregakoli od postopkov opravi na drugi živali.

Pri bezanju se na začetku lahko pojavi sunkovito krčenje mišic, ki pa kmalu preneha.

Uporaba strelne naprave z nepenetrirnim klinom ni dovoljena, saj ne prebijemo kosti živali in tako ne moremo izvesti bezanja. Možnost za povratek zavesti po omamljanju z nepenetrirnim klinom je velika.

8.2.2.2. Omamljanje/usmrnitev s prostim projektilom

Izvajanje omamljanja oziroma usmrnitve s prostim projektilom (puška, pištola) izvajajo le ustrezno usposobljene osebe (npr. lovci).

8.2.3 Pujski

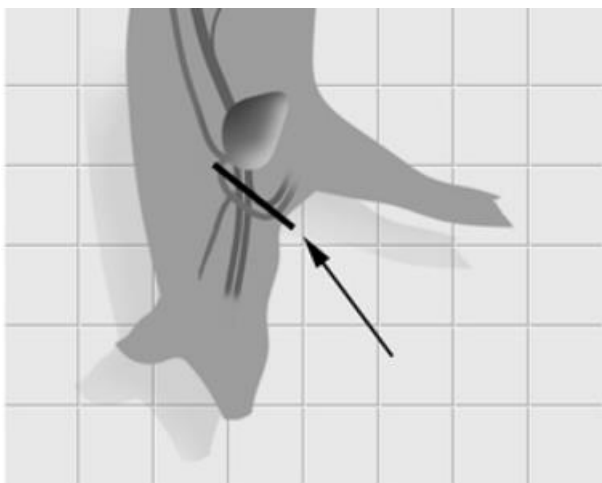
8.2.3.1. Smrtonosna injekcija

Ta metoda je najprimernejša za usmrnitev pujskov. Pred tem je treba pujska sedirati oziroma fiksirati. S stališča biovarnosti je primerna zato, ker ne pride do poškodbe trupa živali.

8.2.3.2. Udarec po glavi

Udarec po glavi se lahko uporablja samo kot rezervna metoda, ko druge metode niso na voljo. Udarec mora biti močan in natančen. Uporablja se lahko samo pri pujskih, težkih do 5 kg. En delavec ne sme z udarcem po glavi omamiti več kot 70 pujskov na dan. Pri tej metodi je velika možnost človeške napake, ki se še povečuje z utrujenostjo delavca. Zelo možno je, da se bo delavec utrudil preden bo na ta način omamil 70 pujskov. Zato je izrednega pomena nadzor.

Omamljanju z udarcem po glavi mora slediti izkrvavitev z vbodom tik nad srce, da se poškodujejo vse večje žile, ki izhajajo iz srca (slika 1). Ta postopek lahko izvajajo samo usposobljene osebe.

Slika 1: Lokacija in smer vboda

8.2.3.3. Uporaba ogljikovega dioksida

Ogljikov dioksid v visoki koncentraciji je primerna metoda za usmrnitev pujskov do 20 kg, ko gre za večje izbruhe bolezni. Uporabi se posebne nepropustne kontejnerje, v katere se namesti pujske. Kot plin se uporabi najmanj 90% ogljikov dioksid, postopek plinjenja mora trajati najmanj 10 minut. Nato se nujno preveri, če so vsi pujski mrtvi, drugače se postopek podaljša. Pujski morajo biti mrtvi, ker se zaradi nevarnosti širjenja bolezni ne predvideva dodaten postopek usmrtnitve.

8.3 UPORABA POMIRJEVAL

Po potrebi lahko veterinar, ki je odgovoren za gospodarstvo, uporabi sredstva za pomiritev in imobilizacijo. Ta se običajno uporabljajo za:

- pomiritev agresivnih živali pred usmrtnitvijo,
- delo z agresivnimi živalmi v zaprtem prostoru v diagnostične namene, kadar ni na voljo drugih pripomočkov za obvladovanje živali ali ustrezne pomoči,
- obvladovanje živčnih ali agresivnih živali na prostem v diagnostične namene, posebno kadar obstaja nevarnost pobega; v teh primerih je mogoče zaprositi za pomoč veterinarja, usposobljenega za uporabo puške za omamljanje.

Uradni veterinar mora pri svojem načrtovanju evidentirati veterinarje, ki imajo znanje in pooblastila za uporabo puške za omamljanje.

Pred uporabo pomirjevala je treba dobiti dovoljenje imetnika. Če je treba dati pomirjevalo živali v odsotnosti imetnika, ga je o tem treba čim prej obvestiti.

Zaloge pomirjeval se nahajajo v veterinarskih organizacijah s koncesijo.

Veterinarji, ki opravljajo diagnostične preglede, morajo neškodljivo odstraniti delno uporabljene stekleničke pomirjeval kot rutinski ukrep za preprečevanje nevarnosti ali kritike glede navzkrižne okužbe.

8.4 ŽIVALI V ŽIVALSKIH VRTOVIH, OBORAH IN PROSTOŽIVEČE DOVZETNE ŽIVALI

Pri pregledu živali v živalskih vrtovih lahko zaradi njihove razdražljivosti oziroma plašnosti pride do poškodb ali celo pogina.

Za zmanjšanje nevarnosti poškodb je potrebna pomoč strokovnega osebja živalskega vrta pri obvladanju in apliciranju pomirjeval živalim.

8.5 ODSTRANJEVANJE IN UNIČEVANJE TRUPEL POGINULIH IN USMRČENIH ŽIVALI

Trupla poginulih in usmrčenih živali je treba odstraniti in uničiti kar najhitreje. Podrobnejši postopki in posebnosti pri odstranjevanju in uničevanju trupel živali, ki so ali bi lahko bile okužene s povzročiteljem APK, so opisani v nadaljevanju poglavja.

8.5.1 Zakonodaja in prevoz trupel

V skladu z ZVMS (25., 26. in 27. člen), ŽSP uredbo, Uredbo o izvajanju uredbe (ES) o določitvi zdravstvenih pravil za živalske stranske proizvode in pridobljene proizvode, ki niso namenjeni prehrani ljudi (Uradni list RS, št. 58/2011), Pravilnikom o zbiranju, prevozu, skladiščenju, ravnanju, uporabi in odstranjevanju živalskih trupel kot vrste živalskih stranskih proizvodov, ki niso namenjeni prehrani ljudi (Uradni list RS, št. 122/07) in Uredbo

o načinu, predmetu in pogojih opravljanja gospodarske javne službe ravnanja s stranskimi živalskimi proizvodi kategorije 1 in 2 (Uradni list RS, št. 134/2006 in 1/2010) so za odvoz trupel živali in ostalih živalskih stranskih proizvodov (v nadaljevanju: ŽSP) zadolženi NVI kot izvajalec javne službe veterinarsko higienske službe (v nadaljnjem besedilu: VHS) in organizacije za odvoz odpadkov ŽSP s koncesijo – KOTO d.o.o. Kadar pri izkoreninjenju APK nastanejo večje količine trupel, lahko uradni veterinar odredi, da ta trupla prevzame neposredno KOTO d.o.o. in jih odpelje v predelovalni obrat kategorije 1 KOTO d.o.o., kjer potem NVI opravi morebitno vzorčenje.

8.5.2 Odločanje o vrsti odstranjevanja in uničenja trupel živali

Način uničevanja se za vsak primer posebej določi po navodilih DSNB. Trupla poginulih in usmrčenih prašičev spadajo med ŽSP kategorije 2 in se z njimi postopa v skladu s 13. členom Uredbe 1069/2009 ES oziroma točko 1(e) 19. člena Uredbe 1069/2009 ES.

V skladu z Uredbo o načinu, predmetu in pogojih izvajanja gospodarske javne službe ravnanja s stranskimi živalskimi proizvodi kategorije 1 in 2 (Uradni list RS, št. 134/06, 1/10 in 22/16) in 22. členom Pravilnika o živalskih stranskih proizvodih, ki niso namenjeni prehrani ljudi (Uradni list RS, št. 35/15 in 82/18) so v Sloveniji predvideni so naslednji načini neškodljive odstranitve trupel poginulih in usmrčenih živali:

- odvoz trupel in neškodljiva odstranitve v predelovalnem obratu kategorije 1 oziroma 2, čemur sledi sežig v obratu za sežig ali so-sežig v skladu z določili ŽSP uredbe;
- zakop na vnaprej določenih lokacijah v bližini okuženih gospodarstev;
- zakop ali sežig trupel na okuženem gospodarstvu.

Pri odločanju o možnostih odstranitve trupel poginulih živali je treba upoštevati posebnosti vsakega primera posebej, vendar ima prednost pri izbiri odstranitve in uničenja vedno odstranitev v predelovalnem obratu za ŽSP (kafilerija), saj predstavlja, razen prevoza, ki dodaja nekoliko večje tveganje za širjenje bolezni, optimalno vrsto odstranitve in uničenja v kontroliranih in predvidljivih razmerah.

Kriteriji, ki jih je pri odločanju o vrsti odstranitve potrebno upoštevati, so:

- dostopnost do območja, kjer se je pojavila KPK,
- hitrost širjenja bolezni in razširjenost na območju, v državi ali njeni okolici,
- število in kategorija živali, namenjenih odstranitvi, ob upoštevanju kapacitete predelovalnega obrata kategorije 1 in 2,
- število in vrsta ustreznih prevoznih sredstev,
- ocena tveganja za okolje.

8.5.3 Prevoz

Vozila, ki se uporabljajo pri prevozu trupel, morajo biti zaprta, nepropustna in primerna za popolno razkuževanje. Pri prevozu morajo biti izpolnjena določila, predpisana v ŽSP uredbi. Poleg komercialnega dokumenta, določenega v ŽSP uredbi, mora ob pojavu ali sumu bolezni prevoz živalskih trupel in odpadkov spremljati tudi listina o prevozu nevarnega blaga.

Prevoz trupel opravljata s svojimi prevoznimi sredstvi VHS in KOTO d.o.o., odvisno od količine trupel.

8.5.4 Oprema

Osebe, ki delajo s trupli, morajo nositi ustrezno zaščitno obleko, obutev in opremo, ki jo je mogoče razkužiti. Na kraju uničevanja trupel je treba nemudoma po uničenju opraviti temeljito razkuževanje objektov, ljudi, vozil, opreme in pribora. Del zaščitne opreme je dostopen na UVHVVR.

V skladu z določili državnega načrta zaščite in reševanja ob množičnem pojavu bolezni živali v RS imajo uradni veterinarji UVHVVR ob izbruhu KPK dostop do opreme, potrebne za zakopavanje trupel oziroma do goriva v primeru sežiga trupel.

8.5.5 Odstranjevanje v predelovalnem obratu za ŽSP

Praviloma je treba za odvoz trupel poginulih ali usmrčenih živali v skladu z običajno veljavnim postopkom poklicati VHS, ki je organiziran v okviru NVI. VHS sprejme prijavo pogina in opravi prevoz trupel poginulih živali v vmesni obrat kategorije 1 ali 2 (zbiralnico trupel), ki jih ima v ta namen NVI organizirane po regionalnem ključu in so dostopne v seznamu obratov za ŽSP na spletni strani UVHVVR. NVI v svojih obratih, če je to določeno s sklepi DSNB, opravi patološko anatomsko diagnostiko poginulih živali po določenem vzorcu. Način prijave poginulih in usmrčenih živali ter možnosti prevzema in prevoza trupel ter obveznosti obeh služb so določene v zakonodaji, opisani v točki 8.5.1 tega poglavja.

Ob poginih oziroma usmrčitvah velikega števila živali lahko izjemoma opravi odvoz trupel živali neposredno iz gospodarstev tudi KOTO d.o.o. s svojimi prevoznimi sredstvi, če so le-ta ustrezno opremljena za nalaganje trupel na samem kraju pogina ali usmrčitve.

Trupla po opravljenem zbiranju in morebitni patološko anatomski diagnostiki ali po neposrednem zbiranju na kraju pogina oziroma usmrčitve, KOTO d.o.o. prepelje v predelovalni obrat na toplotno predelavo. Če na območju ljubljanske in gorenjske regije prevoz trupel v predelovalni obrat KOTO izvede neposredno VHS, mora takrat, ko gre za trupla okuženih živali, o tem predhodno telefonsko obvestiti KOTO d.o.o. (točka 13.3).

V vseh primerih morajo imeti člani strokovne skupine možnost, da trupla pred uničenjem pregledajo in po potrebi odvzamejo ustrezne vzorce.

Celoten postopek neškodljivega odstranjevanja mora potekati pod nadzorom uradnega veterinarja.

Seznam predelovalnih obratov je dostopen na enotnem spletišču državne uprave.

8.5.5.1. Osnovni podatki o obratih za predelavo in sežig ŽSP

8.5.5.1.1. Predelovalni obrati kategorije 1

V Sloveniji je registriran en predelovalni obrat kategorije 1, ki ima koncesijo za predelavo ŽSP kategorije 1 za območje cele Slovenije.

Obrat:

KOTO d.o.o.

Št. odobritve: SI-B-07-06-01

Agrokombinatska 80

1000 LJUBLJANA

Maksimalna kapaciteta predelave: 250 ton/dan

Koncesionirana minimalna kapaciteta: 5.000 ton/letno

8.5.5.1.2. Predelovalni obrati kategorije 2 in 3

V izjemnih primerih, če bi bile kapacitete predelave obrata KOTO d.o.o. presežene, obstaja možnost začasne uporabe in morebitne prekategorizacije drugih predelovalnih obratov kategorije 2 ali 3 za predelavo trupel. V ta namen bi bilo v Sloveniji možno uporabiti kapacitete vsaj še enega obrata za proizvodnjo bioplina, ki ima kot pred-obdelavo surovine pred bioplinskim procesom zagotovljen postopek predelave po metodi 1 (območje Prekmurja in SV Slovenije) ter predelovalnega obrata kategorije 3, ki ima zagotovljen postopek predelave po metodi 2 (območje Ljubljane in osrednje Slovenije). Zadnja rešitev je mogoča samo na podlagi sklepov DSNB ob ureditvi koncesijskih razmerij, določenih v

Uredbi o načinu, predmetu in pogojih opravljanja gospodarske javne službe ravnanja s stranskimi živalskimi proizvodi kategorije 1 in 2 s koncendetom (Vlado RS in koncesionarjem).

Seznam predelovalnih obratov je dostopen na enotnem spletišču državne uprave.

8.5.5.1.3. Obrati za sežig in so-sežig

Koncesionar KOTO d.o.o. zagotavlja sprotno neškodljivo odstranitev celotne dnevne proizvodnje mesno kostne moke s so-sežigom. Trenutno v Sloveniji so-sežig poteka v Cementarni Anhovo.

Seznam predelovalnih obratov je dostopen na enotnem spletišču državne uprave.

8.5.6 Izjemne možnosti odstranjevanja in uničevanja trupel

ŽSP uredba daje v 19(1)(e) členu pristojnemu organu kot izjemo možnost zakopavanja ali sežiga trupel usmrčenih živali na kraju samem, kadar gre za pojav posebno nevarnih boleznih živali z bivše liste A OIE.

Dovoljenje za izjemno odstranitev trupel usmrčenih in poginulih živali izda OU UVHVVR po uradni dolžnosti v skladu z 22. členom Pravilnika o živalskih stranskih proizvodih, ki niso namenjeni prehrani ljudi (Uradni list RS, št. 35/15 in 82/18).

8.5.6.1. *Zakopavanje*

OU UVHVVR na svojem območju vnaprej izvede vse potrebne aktivnosti, da bi bila odločitev o možnem zakopavanju ob pojavu bolezni čim lažja. V ta namen vzpostavi stike z vsemi podjetji, zadolženimi za oskrbo s pitno vodo, tako da so zemljevidi možnih lokacij zakopa redno dopolnjeni, in da zagotovi, da se lahko veterinarsko osebje, po potrebi, vedno brez izgubljanja časa obrne na odgovorno osebo pristojne službe.

Pred določitvijo mesta zakopa mora biti v vseh primerih za lokacijo opravljena ocena vplivov na okolje, ki jo pripravijo strokovnjaki s področja varovanja okolja.

Če ocena ni vnaprej pripravljena, je treba v postopek naknadno vključiti strokovnjake s področja varovanja okolja. Pri imetniku živali in lokalnih skupnostih je treba preveriti, če so v bližini viri oskrbe z vodo, lahko tudi zasebni. Lokacija mora biti dovolj daleč od cest, izogibati pa se je treba tudi pobočjem. Če je treba kopati na območju površinskih drenaž, je treba le-te po tem, ko se zemljišče posede, obnoviti.

Na zemljevidu je treba jasno označiti mesto zakopa. Fotokopijo je treba shraniti v lokalnem dosjeju v zvezi s primerom bolezni, podatke o lokaciji na zemljevidu pa posredovati glavnemu uradu UVHVVR. DSNB vodi evidenco o vseh lokacijah zakopavanja trupel živali.

Trupla usmrčenih živali je mogoče zakopati tudi v registriranih grobnicah, grobiščih, če le-ta še obstajajo in so z vidika nevarnosti prenosa bolezni in varovanja okolja še primerni za uporabo. Prevoz trupel in ostalih ŽSP ter drugih proizvodov (npr. krma, stelja, ipd.) se mora opraviti z nepropustnimi transportnimi sredstvi. Če gre za prevoz trupel, mora prevoz spremljati tudi listina o prevozu nevarnega blaga.

OU UVHVVR mora sestaviti in vzdrževati seznam možnih lokacij, ki so primerna za zakopavanje.

Jamo, namenjeno zakopavanju trupel živali in drugega materiala, je najlažje izkopati z bagrom, uporabijo pa se lahko tudi buldožerji, nakladalci in druga strojna oprema. Jama z ravnimi stenami naj bo primerno široka, kar je odvisno od opreme in terena, oziroma načina polnjenja jame s trupli, dolga v odvisnosti od količine zakopanih trupel (jama se v obliki jarka podaljšuje glede na količino zakopanih trupel), globoka pa v odvisnosti od terena in višine talne vode. Primer: jama dolžine 6 metrov ter širine in globine 4 metre zadostuje za zakopavanje 60 trupel odraslih prašičev. Dno jame grobnice mora biti od nivoja talne vode

oddaljeno vsaj 1 meter. Globina je odvisna tudi od količine trupel. Velikost jame je odvisna od količine materiala namenjenega za zakopavanje. Trupla se v jamo stresejo iz tovornjakov ali se potisnejo z buldožerji ali nakladalci. Plast prsti oziroma zemlje, ki sega do nivoja zemlje, mora biti debela najmanj 1 meter do 2 metra, nato pa se dodatno naloži zemlja v obliki gomile v debelini 1 do 2 metra, zasutje mora segati 1 meter preko stranskih robov jame. Ta dodatna gomila deluje kot utež, ki preprečuje dvigovanje trupel zaradi nastajanja plinov, dostop mesojedim živalim ter pomaga filtrirati vonj in absorbirati tekočino, ki nastaja pri razpadanju trupel. Trupla morajo biti pred zakopavanjem razkužena z razkužilom, ki deluje na virus KPK.

Oddaljenost jame grobnice od vodnih zajetij za pitno vodo znaša 250 metrov, od rek in potokov 30 metrov.

Pri uničevanju trupel z zakopavanjem je treba v določenih časovnih razmiki odvzeti vzorce zakopanih trupel za ugotavljanje prisotnosti virusa KPK.

8.5.6.2. Sežig

Za sežig trupel bi se odločili samo v primerih, ko ni možen odvoz v predelovalni obrat za ŽSP in ko tudi zakopavanje trupel ni mogoče.

Kraj sežiga trupel mora biti, kolikor je mogoče, daleč od javnosti, če to ne povečuje nevarnosti širjenja okužbe. Kadarkoli je mogoče, mora kraj ležati nižje od točke usmrtilve živali. O sežigu je treba obvestiti lokalno gasilsko enoto in lokalne oblasti.

Pri sežigu trupel se trupla najprej poškropi z enim od registriranih razkužil. Trupla je treba sežgati čimbolj temeljito.

Bistvo sežiga je, da se trupla naložijo na zadostno količino gorljivega materiala, obenem pa je omogočen dostop zadostni količini zraka pod grmado, da se doseže najvišja temperatura ognja, kar omogoči čim učinkovitejši sežig v čim krajšem času. Pred sežigom se trupla poškropi z ustreznim registriranim razkužilom.

Posebne pomena pri izbiri prostora za sežig, je:

- *izbira lokacije*: upoštevati je treba možne vplive vročine, dima in vonja na bližnje objekte, ceste in stanovanjske površine; sežigališče praviloma leži nižje kot trupla na mestu usmrtilve;
- *dostop do mesta sežiga*: za opremo za sestavo grmade in vzdrževanje ognja ter za dovoz goriva, trupel in ostalega materiala za sežig mora biti dostop čim lažji;
- *okolica grmade*: zagotoviti je treba primerno zaporo za ogenj okoli grmade – glede tega se je potrebno povezati z gasilci, ki bi zagotovili gasilsko opremo in nadzirali sežig;
- *gorivo*: za grmade potrebujemo dosti goriva, da pride do popolnega sežiga; vse gorivo mora biti pripravljeno pred začetkom sežiga. Za 1 GVŽ potrebujemo 3 bale slame, 3 lesene hlode dolžine 2,5 m (0,3 m³), 23 kg sekanega lesa za vžig, 230 kg visoko kaloričnega premoga v kosih dolžine 15 do 20 cm (zelo pomembno je, da sta les in premog osušena, ne uporabljamo svežega lesa), 4 litre dizelskega, ali kurilnega olja.

Skladovnico za sežig trupel lahko naredimo na tleh ali jo dvignemo od tal. Če se skladovnica dela na tleh, se pod njo izkopljejo jarki (30 cm x 30 cm), ki potekajo v prevladujoči smeri vetra in delujejo kot ventilacijski kanali. Jarki so narejeni v intervalih na 1 meter vzdolž cele dolžine, predvidene za skladovnico. Skladovnica se tudi lahko dvigne od tal z balami slame in hlodi, ki potekajo vzporedno s prevladujočo smerjo vetra. Na to plast se položi še ena plast hlodov, ki so med seboj razmaknjeni okoli 20 cm in sekanega lesa za vžig. Na to se položi ostalo gorivo, na primer manjši hlodi ali bale slame in premog.

Trupla naložimo na skladovnico z bagri ali nakladalci, lahko pa uporabimo tudi traktorje.

Ko je nalaganje trupel končano in so vremenske razmere ugodne, namočimo skladovnico in trupla z dizelskim ali kurilnim oljem (ne z bencinom) in pripravimo vžigalne točke vzdolž skladovnice. Vžigalne točke lahko naredimo iz krp, namočenih v petrolej.

Odstranimo vsa vozila, osebe in ostalo opremo daleč stran od ognja. Na ogenj moramo ves čas paziti, in če je potrebno, dodajati gorivo s traktorjem, ki ima nameščen prednji nakladalec. Zagotoviti je potrebno, da vsako truplo ali njegov del, ki pade iz ognja, naložimo nazaj. Na dobro zgrajeni grmadi trupla zgorijo v 48 urah. Pepel se zakoplje, mesto sežiga pa se obnovi.

8.5.6.3. Sanacija zemljišča, uporabljenega za uničenje trupel

Kadar se zakopavanje ali sežiganje trupel opravlja na zemljiščih, je na le-teh zopet potrebno vzpostaviti prvotno stanje.

8.6 ZAŠČITNA OBLEKA

Osebe, ki delajo s trupli, morajo nositi primerno obleko in obutev, ki jo je mogoče razkužiti. Na kraju uničevanja trupel je treba nemudoma po uničenju opraviti temeljito razkuževanje ljudi, vozil in orodja (poglavje **Napaka! Vira sklicevanja ni bilo mogoče najti.**).

8.7 PREKINITEV POSTOPKOV UNIČEVANJA IN ODSTRANJEVANJA TRUPEL

Če pride med postopki uničevanja in odstranjevanja trupel živali do kakršnihkoli prekinitev, je treba trupla poškropiti z registriranim tovarniškim ali drugim ustreznim razkužilom (točka 9.1).

Trupla živali se do nadaljevanja postopkov pustijo v zaprtem hlevu, tako da je preprečen dostop divjih živali. Za odvrčanje se lahko uporabi tudi obločne luči ali reflektorje.

9 RAZKUŽEVANJE

Pri izvajanju razkuževanja ob pojavu KPK je treba upoštevati, da se povzročitelj prenaša s kontaminirano obutvijo, oblačili in rokami vseh, ki so v tesnem stiku z okuženimi prašiči, nato z opremo, vozili, trupli poginulih prašičev in drugih živali kot so psi, mačke, perutnina in lisice. Te živali lahko prenašajo infektivni material na nogah in telesu. Zato je treba čiščenje in razkuževanje objektov opraviti povsod, kjer obstaja tveganje za prenos kužnine ob sočasni uporabi zaščitnih sredstev. Razkuževanje se smiselno izvaja glede na posamezno situacijo.

Razkuževanje ob pojavu KPK se izvaja v skladu z 13. členom Pravilnika o KPK. Za razkuževanje se uporabljajo razkužila s seznama iz točke 9.1, če DSNB ne odloči drugače.

Pogoji glede opreme in kadrov za izvajanje in vodenje razkuževanja morajo biti v skladu s Pravilnikom o pogojih za izvajanje veterinarske dejavnosti dezinfekcije, dezinfekcije in deratizacije (Uradni list RS, št. 72/2004, 83/2004, 138/2004; v nadaljnjem besedilu: Pravilnik o DDD).

9.1 RAZKUŽILA

Za razkuževanje ob pojavu KPK so posebno učinkovita razkužila iz Tabele 3.

Tabela 3: Koncentracije, čas izpostavljenosti ter opozorila v zvezi z uporabo posameznih vrst razkužil

Vrsta razkužila	Končna koncentracija razkužila	Minimalni potrebni čas izpostavljenosti	Opombe
Natrijev hidroksid	2%	vsaj 2 uri	Ne sme se uporabljati na površinah in izdelkih iz aluminija ali njegovih zlitin.
Klorovodikova kislina	2%	10 min	Uporablja se samo, če druga razkužila niso dostopni. Deluje korozivno na kovine in beton.
Peroksiocetna kislina	0,15%	vsaj 1 uro	Eksplzivna, korozivna. Učinkovita tudi v hladnem.
Glutaraldehyd	2%	vsaj 2 uri	
Formalin	2%	vsaj 2 uri	Hlapi formalina so dražeči in strupeni.
Formalinske pare		15-24 ur	Formalinske pare so strupene in delujejo korozivno na nekatere kovine; uporablja se jih samo, če drugih razkužil ne moremo uporabiti.
Komercialna razkužila	Po navodilih proizvajalca	Po navodilih proizvajalca	

9.1.1 Količina uporabljenega razkužila glede na poroznost materiala

Za razkuževanje površin zadostuje do 400 ml delovne raztopine razkužila na kvadratni meter oziroma za porozne površine, kot sta beton ali les, je potreben tudi do dvakrat ali trikrat večji volumen razkužila.

9.2 POSTOPKI RAZKUŽEVANJA

9.2.1 Razkuževanje objektov

Postopek čiščenja in razkuževanja:

- priprave na razkuževanje:
 - izključitev električne napeljave;
 - demontaža opreme;
 - praznjenje kanalov z gnojevko;
- predhodno razkuževanje;
- močenje zasušenih površin;
- odstranjevanje grobe nečistoče;
- čiščenje;
- razkuževanje napajalnega sistema;
- glavno razkuževanje - priporočeno opraviti s fumigacijo;
- sušenje;
- zaplinjevanje
- razkuževanje zunanosti objektov.

9.2.2 Razkuževanje druge opreme

Glede na kakovost materialov se lahko opremo razkuži:

- kovinska oprema – kavstična soda, plamen;
- leseni predmeti – kavstična soda, formalin;
- usnjeni predmeti – formalin, drugo;
- tkanine – 1 % kavstična soda, 3 % formalin, likanje;
- aparati za izvajanje dezinfekcije – čiščenje.

9.2.3 Razkuževanje sena, slame, gnoja in gnojevke

Gnoj se razkuži v skladu z navodili uradnega veterinarja in s postopki iz 13. člena Pravilnika o KPK.

9.2.3.1. Razkuževanje gnojevke

Pri razkuževanju gnojevke je pomembno naslednje:

- gnojevko moramo dobro homogenizirati;
- razkužilo moramo dodajati na različna mesta hkrati;
- po dodanem razkužilu moramo mešati gnojevko najmanj eno uro;
- gnojevka mora biti v stiku z razkužilom najmanj 7 dni;
- ob izvajanju razkuževanja in v času izpostavljenosti moramo preprečiti dotok sveže gnojevke.

Kot razkužilo lahko uporabimo:

- sveže gašeno apno: 30 kg/m³ (25 % aktivnega klora);
- gosto apneno mleko: 60 kg/m³ (25 % aktivnega klora);
- formalin: 3 kg/m³.

Pri uporabi klornih preparatov je pomembno, da zakislimo gnojevko (žveplena kislina) do optimalnega delovanja klornih preparatov. Po 24 urah naj bi bilo najmanj 20 mg rezidualnega klora na 1 l gnojevke.

Gnojevko se lahko pusti mirovati dalj časa, kot je čas preživetja povzročitelja.

9.2.4 Razkuževanje površin

Razkuževanje drugih površin, kot so dvorišča, izpusti, pašniki lahko izvedemo z izsuševanjem, spremembo pH sredine, delovanjem sončnih žarkov ali s kemičnim razkuževanjem. Pred tem je treba opraviti mehanično čiščenje površin, odstranjevanje plevela, košnjo, oranje.

9.2.5 Razkuževanje prevoznih sredstev

Prevozna sredstva, prikolice in priključke, ki se uporabljajo na gospodarstvu je treba očisti in razkužiti po postopku:

- predhodno razkuževanje;
- čiščenje;
- končno razkuževanje.

9.3 RAZKUŽEVANJE DELAVCEV IN OBLEKE

- na posebnem razkuževalnem mestu se mora osebje umiti in razkužiti;
- rokavice za enkratno uporabo je treba razkužiti, preden se jih sname;
- v ločene plastične vreče se odloži oprema, namenjena za sežig in obleka, ki gre v nadaljnje čiščenje in razkuževanje;
- zaščitno opremo iz plastike ali gume je treba oprati in položiti v razkužilo;
- pralno obleko je treba namočiti v razkužilo in zapakirati v plastično vrečo;
- obleko je treba avtoklavirati ali prekuhati (95 °C v pralnem stroju), zunanost vreče pa razkužiti.

V primeru, da bo oseba opremo uporabljala tudi naslednje dni, lahko oprema ostane na mestu razkuževanja. V nasprotnem primeru se mora oprema zapakirati v plastično vrečo, zunanost vreče pa razkužiti;

Če se obleke ne da razkužiti in je bila v stiku s kužnim materialom, jo je potrebno sežgati.

9.4 VARNOSTNI UKREPI

Varnostni ukrepi, ki jih je treba upoštevati pri čiščenju in razkuževanju:

- vsi delavci morajo pri pripravi raztopin razkužila in izvajanju razkuževanja za zaščito nositi gumijaste škornje, kombinezone, zaščitna očala in pokrivalo za glavo in respiratorje, če se razkuževanje opravlja v zaprtem prostoru;
- na vseh mestih, kjer se uporabljajo nevarne kemikalije, mora biti nameščena škatla s prvo pomočjo;
- pred začetkom dela mora veterinar, ki je odgovoren za razkuževanje, osebje, ki sodeluje pri razkuževanju in imetnika gospodarstva obvestiti o varnosti pri delu in o škodljivih učinkih uporabljenih kemikalij na ljudi, živali in okolje;
- pri delu s koncentriranimi lugi in kislinami je treba upoštevati nevarnosti za osebje in stroje;
- kadar se razkužuje prostore z zapletenimi električnimi napeljavami, je treba vedno poskrbeti, da napeljave prej pregleda in oceni usposobljen strokovnjak.

9.5 RAZKUŽEVANJE POVRŠIN, KJER SE IZVAJA USMRTITEV ŽIVALI

Kadar se usmrtitev živali izvaja na prostem, je treba opraviti razkuževanje talnih površin z raztopino natrijevega hidroksida ali klorovodikove kisline, ali s primernim komercialnim razkužilom.

9.6 RAZKUŽEVALNE BARIERE IN PREPROGE NA CESTIŠČU

Če je na vhodu na gospodarstvo razkuževanje učinkovito izvedeno, razkuževalne bariere ali preproge čez javne ceste večinoma niso potrebne.

Kadar to ni dovolj učinkovito zaradi bližine drugih gospodarstev in podobnega, se postavijo še razkuževalne bariere na cestah, ki vodijo iz okuženega območja, pa tudi drugje, če je to potrebno.

9.7 POTRDILO O OPRAVLJENEM RAZKUŽEVANJU

Ko je razkuževanje končano, odgovorni veterinar podpiše potrdilo o opravljenem razkuževanju; vodja LSNB pregleda okuženo gospodarstvo, vključno z jamo za zakopavanje ali lokacijo sežiga.

Če je razkuževanje ustrezno opravljeno, lahko vodja LSNB sam podpiše potrdilo in ga posreduje DSNB.

10 POSTOPKI V KLAVNICI

V tem poglavju so opisani postopki ravnanja z dovzetnimi živalmi z neokuženih gospodarstev, ki izvirajo z območja z omejitvami (okuženo ali ogroženo območje), določenega zaradi pojava KPK in so namenjene klanju.

10.1 IZBRANA KLAVNICA

Dovzetne živali, ki izvirajo z območja z omejitvami se lahko zakolje samo v izbrani klavnici. Izbrana klavnica je klavnica odobrena v skladu z Uredbo 853/2004/ES in jo ob vsakem izbruhu KPK, posebej določi DSNB. DSNB izbere klavnico ob sodelovanju oziroma v dogovoru in z dovoljenjem nosilca dejavnosti, ki je odgovoren za izbrano klavnico.

Izbrana je lahko samo takšna klavnica, ki:

- zagotavlja popolnoma ločeno namestitev dovzetnih živali, ki izvirajo z okuženega območja od drugih dovzetnih živali v klavnici. Če v hlevu klavnice ni možna popolna ločitev, smejo v izbrano klavnico dovzetne živali z okuženega ali ogroženega območja šele takrat, ko je že opravljen redni dnevni zakol,
- zagotavlja, da so vsi postopki obdelave trupov, ki izvirajo od dovzetnih živali z okuženega ali ogroženega območja, vključno s skladiščenjem in transportom, popolnoma ločeni od postopkov obdelave trupov, ki izpolnjuje vse predpisane pogoje.

Uradni veterinar, pooblaščen za izbrano klavnico, mora biti o vsaki pošiljki dovzetnih živali, namenjenih v zakol, ki izvira z okuženega ali ogroženega območja, predhodno posebej obveščen.

Uradni veterinar, pooblaščen za izbrano klavnico, mora uradnemu veterinarju, ki pošilja živali z okuženega ali ogroženega območja v izbrano klavnico, potrditi, da je o zadevi obveščen in soglaša, da sprejme te živali v zakol.

Če izbrana klavnica leži znotraj okuženega ali ogroženega območja, lahko kolje dovzetne živali, ki ne izvirajo z okuženega ali ogroženega območja, če:

- je uradni veterinar, pooblaščen za izbrano klavnico o prihodu dovzetnih živali obveščen in s prihodom soglaša, ter uradnemu veterinarju, ki pošilja dovzetne živali v klavnico, potrdi zakol,
- so dovzetne živali popolnoma ločene od živali, ki izvirajo z okuženega ali ogroženega območja,
- zagotavlja, da so zakol in vsi postopki obdelave trupov dovzetnih živali, vključno s skladiščenjem in transportom, popolnoma ločeni od postopkov obdelave trupov živali, ki izvirajo od živali z okuženega območja,
- se ŽSP odstranijo pod nadzorom uradnega veterinarja v skladu z ŽSP uredbo.

10.1.1 Pogoji za sprejem in zakol dovzetnih živali z okuženega območja

Pošiljko živali, namenjeno iz gospodarstva v klavnico, mora spremljati spričevalo za žive živali, prepeljane iz gospodarstva v klavnico, kot ga določa Del I Priloge IV Izvedbene uredbe Komisije (EU) 2019/628 in ne sme biti starejše od 24 ur.

Na spričevalu mora biti obvezno navedeno, da prihajajo živali z okuženega območja.

Vsako vozilo, ki v klavnico pripelje dovzetne živali z okuženega območja, mora biti zapečaten s plombo UVHVVR.

Po pregledu spremne dokumentacije mora uradni veterinar v klavnici opraviti ponovni *ante mortem* pregled vsake posamezne pošiljke. Če ugotovi, da so živali zdrave oziroma ne kažejo kliničnih znakov bolezni, dovoli zakol.

Klanje dovzetnih živali z okuženega območja se mora izvesti po koncu rednega zakola.

Pregled po zakolu lahko opravi samo uradni veterinar.

Po sprejemu, zakolu in obdelavi trupov dovzetnih živali je treba, pod nadzorom uradnega veterinarja, temeljito oprati in razkužiti vse prostore, opremo, vozila in druge predmete, ki so prišli v kontakt z dovzetnimi živalmi ali mesom, ki prihaja z okuženega območja.

Uradni veterinar preveri, če si osebje, ki prihaja pri svojem delu v kontakt z dovzetnimi živalmi ali mesom, po končanem delu temeljito umije in razkuži roke. Prav tako preveri postopke manipulacije z delovno obleko in zaščitno opremo (le-to je potrebno po končanem delu uničiti ali termično obdelati – prekuhati ali temeljito oprati in razkužiti).

Uradni veterinar preveri ali se za razkuževanje uporabljajo razkužila, ki delujejo na virus KPK. Prav tako preveri ali se uporabljajo po navodilih proizvajalca oziroma v skladu s točko 9.1 (ustrezna koncentracija razkužil).

ŽSP se pod nadzorom uradnega veterinarja odstranijo v skladu z ŽSP uredbo.

O vseh dejanjih, povezanih s klanjem dovzetnih živali z okuženega območja, vodi uradni veterinar v dnevniku uradnega nadzora ali v drugih evidencah natančen popis opravljenih dejanj oziroma ugotovitev.

10.1.2 Pogoji za sprejem in zakol dovzetnih živali z ogroženega območja

Pošiljko živali, namenjeno iz gospodarstva v klavnico, mora spremljati spričevalo za žive živali, prepeljane z gospodarstva v klavnico, kot ga določa Del I Priloge IV Izvedbene uredbe Komisije (EU) 2019/628 in ne sme biti starejše od 24 ur.

Na spričevalu mora biti obvezno navedeno, da živali izvirajo z ogroženega območja.

Vsako vozilo, ki v klavnico pripelje živali z ogroženega območja, mora biti zapečaten s plombo UVHVVR.

Po pregledu spremne dokumentacije mora uradni veterinar v klavnici opraviti ponovni *ante mortem* pregled vsake posamezne pošiljke. Če ugotovi, da so živali zdrave oziroma ne kažejo kliničnih znakov bolezni, dovoli zakol.

Klanje živali se izvede po koncu rednega zakola. Če to ni možno, se mora izvesti temeljito čiščenje in razkuževanje pred zakolom drugih živali.

Po sprejemu in zakolu živali je treba pod nadzorom uradnega veterinarja temeljito oprati in razkužiti vse prostore, opremo, vozila in druge predmete, ki so prišli v kontakt z živalmi, ki prihajajo z ogroženega območja.

Uradni veterinar preveri, če si osebje, ki prihaja pri svojem delu v kontakt z živalmi, po končanem delu temeljito umije in razkuži roke. Prav tako preveri postopke manipulacije z delovno obleko in zaščitno opremo (le-to je potrebno po končanem delu uničiti ali termično obdelati – prekuhati ali temeljito oprati in razkužiti).

Uradni veterinar preveri ali se za razkuževanje uporabljajo taka razkužila, ki delujejo na virus KPK. Prav tako preveri ali se uporabljajo po navodilih proizvajalca oziroma v skladu s točko 9.1 (ustrezna koncentracija razkužil).

ŽSP se pod nadzorom uradnega veterinarja odstranijo v skladu z ŽSP uredbo.

O vseh dejanjih, povezanih s klanjem živali z ogroženega območja, vodi uradni veterinar v dnevniku uradnega nadzora ali v drugih evidencah natančen popis opravljenih dejanj oziroma ugotovitev.

10.1.3 Postopki manipulacije in usposabljanje mesa z okuženega območja

Uradni veterinar v klavnici opravlja nadzor v vseh fazah manipulacije z mesom, da se prepriča, da meso, ki izvira od živali z okuženega območja, v nobeni fazi obdelave ne pride v stik z mesom, ki izpolnjuje vse predpisane zahteve oziroma pogoje.

Meso živali, ki izvirajo iz okuženega območja, mora biti označeno tako, kot to določa Priloga II Pravilnika o določitvi pogojev zdravstvenega varstva živali, ki vplivajo na proizvodnjo, predelavo in distribucijo živil živalskega izvora:

- oznaka zdravstvene ustreznosti za sveže meso je sestavljena iz dveh diagonalnih premic, ki se sekata v sredini žiga na način, ki zagotavlja čitljivost podatkov na žigu;
- namesto oznake zdravstvene ustreznosti iz prejšnjega odstavka je dovoljena uporaba ovalne oznake zdravstvene ustreznosti, ki mora biti ovalne oblike, široka najmanj 6,5 cm in visoka 4,5 cm ter mora vsebovati naslednje jasno čitljive podatke:
 - v zgornjem delu kratico imena države SI ali ime države SLOVENIJA z velikimi tiskanimi črkami, ki ji sledi številka veterinarske odobritve obrata;
 - v spodnjem delu z velikimi črkami kratico ES;
 - dve diagonalni premici, ki se križata na sredini oznake na način, da ne zakrivata ostalih podatkov na oznaki;
- črke morajo biti visoke najmanj 0,8 cm, številke pa najmanj 1 cm;
- oznaka zdravstvene ustreznosti mora poleg podatkov iz druge alineje vsebovati tudi oznako, na podlagi katere je mogoče identificirati veterinarja, ki je meso pregledal;
- oznaka zdravstvene ustreznosti mora biti nameščena pod neposrednim nadzorom uradnega veterinarja, odgovornega za izvajanje veterinarskih pregledov in preverjanje pogojev zdravstvenega varstva živali v obratih za proizvodnjo svežega mesa.

Izvoz ali trgovanje s tako označenim svežim mesom je prepovedan.

Tako označeno sveže meso se lahko prepelje samo do obrata, kjer se ga usposobi. Usposabljanje lahko poteka samo na teritoriju Republike Slovenije v obratu, odobrenem v skladu z Uredbo 853/2004/ES. Obrat za usposabljanje mesa ob vsakem izbruhu KPK posebej izbere DSNB ob sodelovanju oziroma v dogovoru z nosilcem dejavnosti, ki je odgovoren za obrat.

DSNB lahko izbere samo takšen obrat, ki lahko zagotovi popolnoma ločene postopke obdelave in usposabljanja takega mesa.

Uradni veterinar, pooblaščen za obrat, kjer bo potekalo usposabljanje, mora biti o vsaki pošiljki mesa, namenjenega v usposabljanje, predhodno posebej obveščen. Prav tako mora uradnemu veterinarju, ki pošilja meso z okuženega območja v usposabljanje, potrditi, da je o zadevi obveščen in soglaša, da sprejme meso.

Pošiljke mesa, namenjene v usposabljanje, se prevaža v vozilih, ki jih zapečati uradni veterinar ali so bila zapečateni pod njegovim nadzorom in jih spremlja dokument iz točke 13.8.

Postopek usposabljanja mesa mora potekati v skladu s Prilogo III Pravilnika o določitvi pogojev zdravstvenega varstva živali, ki vplivajo na proizvodnjo, predelavo in distribucijo živil živalskega izvora (Uradni list RS, št. 99/2007). Po predpisanem usposabljanju je meso/izdelki uporabno brez omejitev.

Po obdelavi mesa je potrebno pod nadzorom uradnega veterinarja temeljito oprati in razkužiti vse prostore, opremo, vozila in druge predmete, ki so prišli v kontakt s svežim mesom, ki prihaja z okuženega območja.

Uradni veterinar preveri, če si osebje, ki prihaja pri svojem delu v kontakt s svežim mesom, po končanem delu temeljito umije in razkuži roke. Prav tako preveri postopke manipulacije z

delovno obleko in zaščitno opremo (le-to je potrebno po končanem delu uničiti ali termično obdelati – prekuhati ali temeljito oprati in razkužiti).

Uradni veterinar preveri ali se za razkuževanje uporabljajo taka razkužila, ki delujejo na virus KPK. Prav tako preveri ali se uporabljajo po navodilih proizvajalca oziroma v skladu s točko 9.1 (ustrezna koncentracija razkužil).

vseh dejanjih, povezanih z usposabljanjem mesa vodi uradni veterinar v dnevniku uradnega nadzora ali v drugih evidencah natančen popis opravljenih dejanj oziroma ugotovitev.

10.2 IDENTIFIKACIJSKA OZNAKA MESA DOVZETNIH ŽIVALI

10.2.1 Okuženo območje

Meso dovzetnih živali pred usposabljanjem se označi v skladu s točko 10.1.3 tega poglavja. Meso dovzetnih živali se po predpisanem usposabljanju iz točke 10.1.3 označi z identifikacijsko oznako, predpisano v Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 2019/627.

10.2.2 Ogroženo območje

Meso dovzetnih živali se označi z oznako zdravstvene ustreznosti, predpisano v Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 2019/627, pod pogojem, da v nobeni fazi proizvodnje ni prišlo v stik z mesom z okuženega območja.

10.2.3 Izven okuženega ali ogroženega območja

Meso živali, zaklanih v klavnici, ki leži na okuženem ali ogroženem območju, pri čemer živali izvirajo izven okuženega ali ogroženega območja, se označi z oznako zdravstvene ustreznosti, predpisano v Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 2019/627, pod pogojem, da v nobeni fazi proizvodnje ni prišlo v stik z mesom z okuženega območja.

Če v katerikoli fazi proizvodnje pride do kontakta ali suma stika živali/mesa z okuženega območja z živalmi/mesom izven tega območja, se z živalmi/mesom ravna enako, kot velja za živali/meso z okuženega območja.

10.3 ZDRAVSTVENO SPRIČEVALO ZA SVEŽE MESO

Meso dovzetnih živali, namenjeno trgovanju med državami članicami, ki izvira z območja z omejitvami, mora spremljati zdravstveno spričevalo za sveže meso dovzetnih živali v skladu z Uredbo 599/2004/ES z dne 30. marca 2004 o sprejetju usklajenega vzorca spričevala in inšpekcijskega poročila, povezanim s trgovino z živalmi in proizvodi živalskega izvora med državami članicami Skupnosti (UL L št. 94 z dne 31. 3. 2004).

11 CEPLJENJE PROTI KPK

V Sloveniji je preventivna uporaba cepiv proti KPK prepovedana. Vendar pa se lahko pod določenimi pogoji v skladu z določbami Pravilnika o KPK izvede cepljenje v nujnih primerih.

11.1 CEPLJENJE V NUJNIH PRIMERIH

Cepljenje je le eden od dodatnih ukrepov za preprečevanje širjenja virusa KPK. Z uporabo cepljenja lahko dosežemo:

- preprečevanje kliničnih znakov in pogina,
- zmanjšano izločanje virusa, če se cepljenje živali okužijo,
- zmanjšano kontaktno širjenje okužbe.

Pri odločitvi za cepljenje v nujnih primerih je treba upoštevati tudi kriterije iz točke 11.1.1 in možnost dostopa do ustreznega cepiva v zadostni količini.

Cepljenje v nujnih primerih je kratkoročni ukrep, za katerega se UVHVVR lahko odloči na podlagi ocene tveganja.

V primeru odločitve o uvedbi cepljenja izdelava UVHVVR načrt cepljenja, ki vsebuje vsaj naslednje podatke:

- stanje bolezni, ki je privedlo do odločitve za cepljenje v nujnih primerih;
- velikost geografskega območja, na katerem se bo izvajalo cepljenje v nujnih primerih, in število gospodarstev s prašiči na tem območju;
- kategorije prašičev in približno število prašičev, ki bodo cepljeni;
- cepivo, ki bo uporabljeno;
- predvideno trajanje akcije cepljenja;
- označevanje in registracija cepljenih prašičev;
- ukrepi v zvezi s premiki prašičev in njihovih proizvodov;
- kriteriji, ki bodo upoštevani pri odločitvi, ali se bo na kontaktnih gospodarstvih izvajalo cepljenje ali ukrepi iz drugega odstavka 8. člena Pravilnika o KPK;
- druge zadeve, ki se nanašajo na nujne primere, vključno s kliničnimi pregledi in laboratorijskimi preiskavami vzorcev, odvzetih na gospodarstvih s cepljenimi prašiči in drugih gospodarstvih na območju cepljenja, predvsem če bo uporabljeno markirano cepivo.

11.1.1 Kriteriji za odločitev o uvedbi cepljenja in smernice za programe cepljenja v nujnih primerih

Ob pojavu KPK se je treba odločiti, ali se bo izvajalo cepljenje v nujnih primerih. Glavni razlog za izvedbo cepljenja v nujnih primerih je nevarnost širjenja KPK. S tem se posledično zmanjšajo škode, zmanjša pa se tudi število izločenih (usmrčenih) živali.

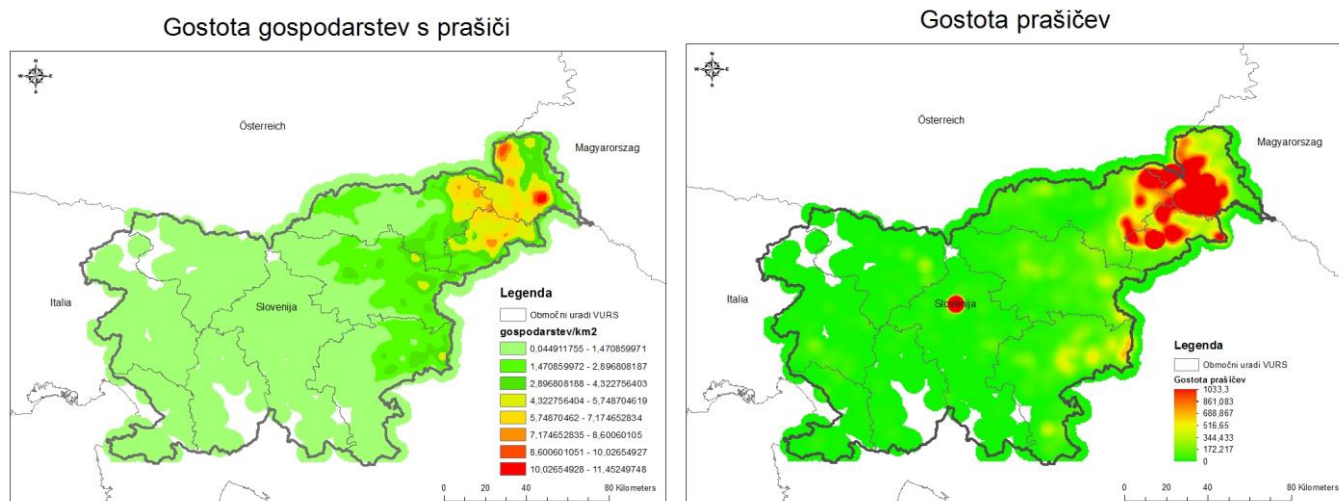
Na odločitev za uvedbo cepljenja v nujnih primerih vplivajo številni dejavniki. Odločitev je na eni strani odvisna od obsega, trajanja in širjenja KPK, po drugi strani pa tudi od časa, v katerem je bila bolezen potrjena, stikov in gostote populacij dovzetnih živali. V primeru epidemije je ključnega pomena, da so kriteriji, na podlagi katerih se odločimo za ali proti cepljenju, jasno določeni, kot npr. število okuženih čred in živali, pričakovano (končno) število okuženih čred in živali, čas, v katerem se bolezen potrdi, čas, v katerem dobimo zadostno količino cepiva, čas za mobilizacijo ljudi za izvedbo cepljenja, čas za izvedbo cepljenja in čas, po katerem nastopi imunost.

11.1.1.1. Kriteriji za odločitev o izvajanju cepljenja v nujnih primerih

Merila	Odločitev	
	Za cepljenje	Proti cepljenju
Število/naklon krivulje pojavljanja izbruhov v zadnjih 10-20 dnevih	visoko/hitro naraščajoče	nizko/majhen ali rahlo naraščajoče
Lega gospodarstev, na katerih bi se izvajalo cepljenje, na območju z visoko gostoto prašičev	da	ne
Verjetnost nadaljnjih izbruhov na območju v naslednjih dveh ali več mesecih	zelo velika	malo verjetna
Pomanjkanje pogojev za predelavo	da	ne

11.1.1.2. Populacija dovzetnih živali

Gostota gospodarstev s prašiči je največja na SV delu Slovenije. Prav tako je na tem območju največja gostota prašičev. Izstopajo območja OU Murska Sobota, Ptuj in deloma tudi Maribor. Na območju OU Ljubljana je gostota prašičev povečana zaradi ene velike farme.

11.1.2 Možnost za odločitev o cepljenju

Gostota gospodarstev z živalmi in gostota živali dovzetnih vrst, ki sta ključna dejavnika pri odločanju o cepljenju, sta na območju celotne Slovenije, z izjemo SV dela, majhna. Glede na gostoto populacije bi bila možna odločitev za cepljenje v nujnih primerih ob pojavu KPK na kateri od velikih farm. Ob pojavu KPK na oziroma v bližini velikih farm bi cepili prašiče na velikih farmah in na gospodarstvih s prašiči na območju s polmerom okoli 1 km okoli teh farm.

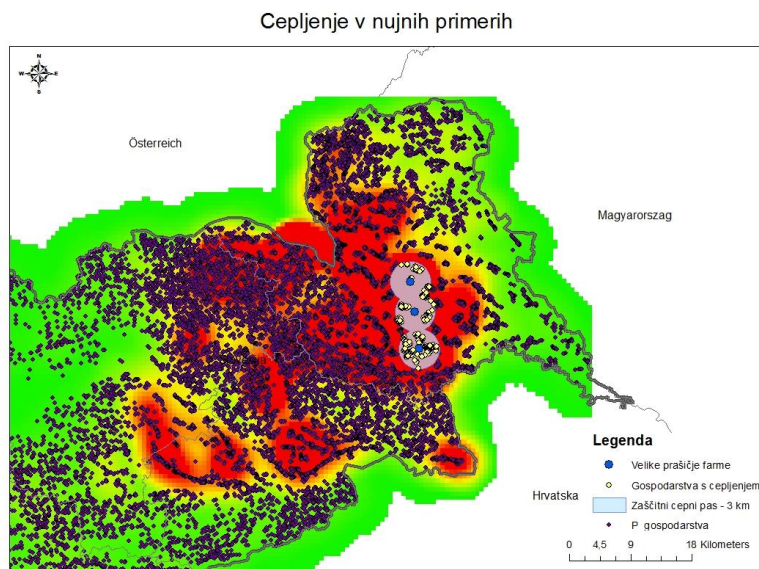
Cepljenje bi organizirali na podlagi števila gospodarstev in živali na območjih, predvidenih za cepljenje. Predvidevamo, da lahko ena oseba dnevno cepi okoli 100 živali.

11.1.2.1. Cepljenje na skrajnem SV Slovenije

Na SV delu Slovenije, kjer je največja gostota prašičev na kvadratni kilometer, se nahajajo tri večje farme prašičev (27.000, 11.000 oziroma 9.000 živali). V primeru izbruhov na SV Slovenije, ki bi se na tem območju širili in če bi se na podlagi ocene tveganja ugotovilo, da obstaja možnost nadaljnjega nekontroliranega širjenja, bi se izvedlo cepljenje na območju,

ki zajema 3 km pas okoli farme. Število gospodarstev okoli vseh treh farm je 356 s približno 12.000 prašiči.

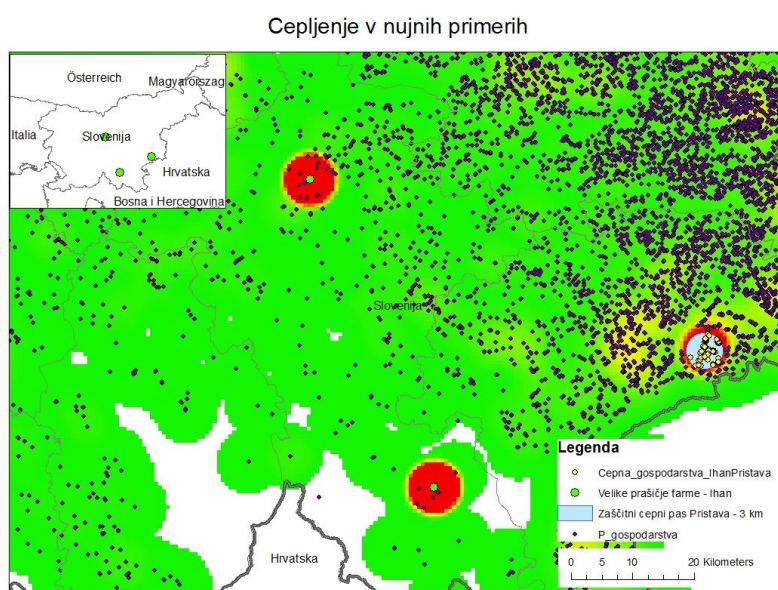
Če bi prišlo do izbruha na eni od teh treh farm, bi se zaradi zmanjšanja kontaktnega širjenja okužbe in zmanjšanja količine izločenega virusa, če se cepljenje živali okužijo, cepili tudi ti prašiči.

11.1.2.2. *Cepljenje na farmah s skupnim upravljanjem*

Tri velike farme s skupnim upravljanjem se nahajajo v osrednjem in jugovzhodnem delu Slovenije. Če pride do izbruha KPK na eni od teh farm, se tam prašiči cepijo, na ostalih dveh pa v primeru, če bi se na podlagi epizootiološke poizvedbe in ocene tveganja ugotovilo, da predstavljata veliko tveganje za izbruh in nadaljnje širjenje KPK. Skupno je na teh treh farmah približno 38.000 prašičev.

V primeru izbruha na farmi Pristava, ki leži najbolj vzhodno, bi cepili prašiče na farmi in na območju, ki zajema 3 km pas okoli farme. Na tem območju je 91 gospodarstev s 1.200 prašiči.

11.1.3 Ukrepi na območju cepljenja

Ne glede na ukrepe, ki se izvajajo na okuženem in ogroženem območju, se na območju cepljenja izvajajo naslednji ukrepi:

- a) promet s prašiči je prepovedan, razen če so namenjeni za takojšnji zakol v klavnico, ki je na območju cepljenja ali v bližini območja ali v predelovalni obrat ali na drugo primerno mesto, kjer se jih usmrti in njihova trupla odstrani pod uradnim nadzorom;
- b) sveže meso cepljenih prašičev se odstrani ali označi in obdela v skladu z veljavnimi predpisi;
- c) seme, jajčne celice in zarodke od prašičev, ki so bili odvzeti v obdobju 30 dni pred cepljenjem, se izsledi in odstrani pod uradnim nadzorom.

Ti ukrepi ostanejo v veljavi vsaj šest mesecev po opravljenem cepljenju. Pred iztekom tega obdobja se uvedejo še ukrepi, s katerimi se prepove:

- a) premike serološko pozitivnih prašičev z gospodarstva, razen za takojšnji zakol;
- b) zbiranje semena, jajčnih celic in zarodkov od serološko pozitivnih prašičev;
- c) premike pujskov serološko pozitivnih svinj z gospodarstva, razen za prevoz:
 - v klavnico za takojšnji zakol;
 - na gospodarstvo, ki ga določi UVHVVR, od koder bodo poslani neposredno v zakol;
 - na drugo gospodarstvo, potem ko so reagirali negativno v testu za ugotavljanje protiteles proti virusu KPK.

11.2 NAČELA CEPLJENJA

- O vrsti in uporabi cepiva odloči DSNB.
- Velikost in oblika območja cepljenja je odvisna od okoliščin in jo določi DSNB na podlagi ocene tveganja.
- Pri obisku gospodarstev morajo izvajalci cepljenja upoštevati biovarnostne ukrepe.
- Pred cepljenjem se opravi klinični pregled živali.
- Cepljene živali je treba označiti in podatke o cepljenju vnesti v aplikacijo EPI cepljenja.
- Cepljenje se vedno izvaja iz zunanjega roba določenega območja proti notranjosti.
- Cepljenje mora biti izvedeno najkasneje v sedmih dneh oziroma najkrajšem možnem času. Predvidoma lahko ena oseba dnevno cepi okoli 100 živali.
- Po končanem cepljenju se na območju cepljenja v rednih presledkih opravljajo klinični pregledi dovzetnih živali na morebitne klinične znake bolezni.

11.3 CEPLJENJE

11.3.1 Dobava in shranjevanje cepiva in opreme

Zalogo cepiva ustreznega tipa in opremo za cepljenje priskrbi UVHVVR. Distribucijo do LSNB opravi dobavitelj cepiva in opreme pod nadzorom UVHVVR.

11.3.2 Naloge DSNB

- a) obveščanje uradnih veterinarjev, NVI in veterinarskih organizacij o odločitvi za cepljenje in območju cepljenja;
- b) odločitev o vrsti cepiva;
- c) informiranje javnosti o cepljenju na območju države.

11.3.3 Naloge vodje LSNB

- nadzoruje delo oddelka za cepljenje;
- vodi evidenco oseb, ki lahko sodelujejo pri cepljenju in na podlagi ocene potreb aktivira dodatno osebje;
- poskrbi za prostore, opremo in osebje v oddelku za cepljenje;
- poskrbi za obveščanje prebivalstva o izvajanju cepljenja na krajevno običajni način;
- poroča DSNB o poteku cepljenja in dodatnih potrebah za izvedbo programa cepljenja;
- odredi preglede na gospodarstvih po cepljenju

11.3.4 Oddelek za cepljenje v LSNB

Oddelek za cepljenje je del LSNB. Vodi ga uradni veterinar. Oddelek sestavlja ustrezno število veterinarjev in drugih usposobljenih veterinarskih delavcev. Prostori oddelka za cepljenje morajo biti ustrezno opremljeni za vodenje evidenc in skladiščenje cepiva ter opreme za cepljenje.

Odgovornosti in naloge vodje oddelka za cepljenje:

- Poskrbeti mora za skladiščenje cepiva. Cepivo je treba skladiščiti po navodilih proizvajalca. Običajno se cepiva hranijo v hladilniku. Vsak dan je potrebno preveriti temperaturo skladiščenja cepiva. Ob prejemu cepiva mora voditi evidenco o številu doz, serijskih številkah in datumu prispetja cepiva.
- Na podlagi popisa gospodarstev in števila dovzetnih živali pripravi dnevni plan cepljenja. Plan mora zagotoviti, da se cepljenje zaključi najkasneje v 7 dneh. Če iz kakršnega koli razloga dovzetne živali niso cepljene v tem roku, morajo biti cepljene čim prej.
- Voditi mora evidenco o dnevni izdaji doz cepiva, prevzemniku cepiva in dnevni porabi doz cepiva (obrazec iz točke 13.7.12).
- O poteku cepljenja, porabi cepiv in potrebah po cepivu dnevno obvešča vodjo LSNB.
- Na podlagi dnevne evidence skupnega števila cepljenj, ki jo morajo izpolniti osebe, ki cepijo (obrazec iz točke 13.7.15), evidentira porabo cepiva na obrazcu iz točke 13.7.12.
- Sodeluje z uradnimi veterinarji LSNB za nadzor glede:
 - novih izbruhov bolezni;
 - napredovanja programa cepljenja;
 - epizootioloških značilnosti izbruha.
- Pregleduje poročila o cepljenju na gospodarstvih (zapisnik iz točke 13.7.14) in po potrebi odreja nadaljnje ukrepe za dokončanje cepljenja. Ti obrazci se potem uporabljajo v oddelku za cepljenje za izpolnitev obrazca iz točke 13.7.13 in označitev seznama gospodarstev, kjer so bile živali cepljene. Zagotavlja, da se izpolnjujejo dnevna poročila o cepljenjih na obrazec iz točke 13.7.13 in o tem poroča vodji LSNB.
- Zagotavlja, da se kopije zapisnika iz točke 13.7.14 vsak dan posredujejo vodji LSNB, ki nadalje ureja dokumentacijo in poskrbi za kasnejše klinične preglede dovzetnih živali.

11.3.5 Postopki cepljenja

- Pred vstopom na gospodarstvo je treba upoštevati biološke varnostne ukrepe za preprečevanje možnega širjenja KPK (zaščitna obleka, razkuževanje, odstranjevanje odpadkov in uporabljenih predmetov, ...).

- Cepljenje proti KPK se začne s kliničnim pregledom in cepljenjem dovzetnih živali na gospodarstvih v skladu z načrtom cepljenja. Veterinarji morajo biti pri cepljenju pozorni na zgodnje znake KPK.
- Cepljenje mora veterinar vpisati v hlevsko knjigo (datum cepljenja, število cepljenih in necepljenih dovzetnih živali, serijska številka cepiva) in izpolniti zapisnik iz točke 13.7.14, ki ga podpiše imetnik. Istočasno označi cepljenje živali.
- Na vsaki steklenički cepiva mora biti zaveden datum izdaje. Dnevna izdaja cepiva osebam, ki cepijo, mora temeljiti na oceni števila živali, ki jih bodo tisti dan cepili, pri čemer se upošteva dodatnih 25 %, kar se zaokroži navzgor do polne steklenice.
- Prevoz: med prevozom na gospodarstva je treba cepivo hraniti v skladu z navodili proizvajalca.
- Mesto aplikacije in doziranje cepiva: cepljenje se izvede po navodilih proizvajalca cepiva.
- Razkuževanje in uničevanje opreme: po opravljenem cepljenju je potrebno opremo za enkratno uporabo zapakirati v vrečko, katere zunanost je potrebno razkužiti pred odhodom z gospodarstva ter oddati v neškodljivo uničenje. Avtomatske dozatorje in drugo opremo (cevke in igle) je potrebno oprati in razkužiti pred odhodom z gospodarstva. Praviloma je treba pred ponovno uporabo avtomatske dozatorje, cevke in igle sterilizirati.
- Osebno razkuževanje: osebno razkuževanje mora biti temeljito, izvajati se mora pred vstopom na gospodarstvo in pred izstopom z njega. Ves čas se je treba zavedati, da je lahko virus KPK prisoten tudi pri navidez zdravih živalih, ki jih cepimo.
- Že uporabljene stekleničke cepiva se ne sme uporabiti na drugem gospodarstvu, pač pa se prazne stekleničke in stekleničke s cepivom ter drugo embalažo razkuži, zapakira in vrne v oddelek za cepljenje.

11.3.6 Sum na KPK

Vsak veterinar, ki izvaja cepljenje in ugotovi znake, ki kažejo na KPK, mora takoj prekiniti cepljenje in to sporočiti vodji oddelka za cepljenje. Ta obvesti vodjo LSNB, ki poskrbi, da se izvedejo vsi potrebni ukrepi v skladu s Pravilnikom o KPK.

11.3.7 Odpornost in prikrita okužba

Zaščita živali nastopi 7. do 8. dan po cepljenju. Klinični znaki bolezni, ki so posledica okužbe živali v času, ko se še razvija odpornost proti virusu KPK, so lahko nejasni, zato je lahko razvoj bolezni različen. 14 dni po cepljenju niso dovoljeni premiki živali, razen direktno v klavnico. Klinične znake je pri cepljenih živalih težko zaznati in lahko ostanejo neopaženi. Lahko se zgodi, da prikrite okužbe lastniki in veterinarji ne prepoznajo in zato o njej ne poročajo.

Necepljene mlade živali pa so pri tem seveda za bolezen popolnoma dovzetna kontrola, zato je pri kliničnih pregledih teh živali potrebna posebna pozornost.

12 NADZOR NAD KPK

Sistematični nadzor nad KPK se v Sloveniji izvaja pri domačih in divjih prašičih.

Konec vsakega leta predpiše minister, odgovoren za veterinarstvo, odredbo, ki ureja izvajanje sistematičnega spremljanja zdravstvenega stanja živali, programov izkoreninjenja bolezni živali ter cepljenj živali za naslednje leto. Na podlagi odredbe pripravi UVHVVR program nazora, ki ga izvajajo veterinarji veterinarskih organizacij, lovci in NVI.

12.1 DOMAČI PRAŠIČI

Preiskave na prisotnost virusa KPK:

- a) na velikih prašičerejskih obratih (z več kot 500 plemenskimi svinjami):
 - pregledati vsako deseto poginjeno plemensko svinjo;
 - tedensko pregledati prve tri poginjene prašiče, starejše od dveh mesecev;
 - poginjene plemenske svinje in prašiče iz prve in druge alineje te točke odpelje veterinarsko-higienska služba (v nadaljnjem besedilu: VHS); vzorce odvzame in preiskave opravi laboratorij;
- b) v ostalih rejah prašičev je treba preiskati 2 % poginjenih prašičev, ki jih zbira VHS; vzorce odvzame in preiskave opravi laboratorij v skladu s programom, ki ga pripravi UVHVVR.

12.2 DIVJI PRAŠIČI

Pri divjih prašičih se v skladu s programom, ki ga pripravi UVHVVR, opravijo preiskave vzorcev krvi odstreljenih divjih prašičev na prisotnost protiteles proti KPK.

Pri povoženih in najdenih poginulih divjih prašičih se odvzeti vzorci preiščejo na prisotnost virusa KPK.

13 PRILOGE

13.1 SEZNAM OBMOČNIH URADOV UVHVVR

OU Celje

Ljubljanska ulica 1a
3000 Celje
tel: (03) 425 27 70
OU-Celje.UVHVVR@gov.si

OU Murska Sobota

Kocljeva ulica 10
9000 Murska Sobota
tel: (02) 521 43 40
OU-MurskaSobota.UVHVVR@gov.si

OU Koper

Piranska cesta 2
6000 Koper
tel: (05) 663 45 00
OU-Koper.UVHVVR@gov.si

OU Nova Gorica

Tolminskih puntarjev 4
5000 Nova Gorica
tel: (05) 330 22 70
OU-NovaGorica.UVHVVR@gov.si

OU Kranj

Kranjska cesta 16
4202 Naklo
tel: (04) 231 93 00
OU-Kranj.UVHVVR@gov.si

OU Novo mesto

Defranceschijeva ulica 1
8000 Novo mesto
tel: (07) 393 42 25
OU-NovoMesto.UVHVVR@gov.si

OU Ljubljana

Dunajska cesta 22
1000 Ljubljana
tel: (01) 234 45 50
OU-Ljubljana.UVHVVR@gov.si

OU Postojna

Kolodvorska cesta 5a
6230 Postojna
tel: (05) 721 15 50
OU-Postojna.UVHVVR@gov.si

OU Maribor

Tržaška cesta 53
2000 Maribor
tel: (02) 238 00 00
OU-Maribor.UVHVVR@gov.si

OU Ptuj

Miklošičeva cesta 5
2250 Ptuj
tel: (02) 798 03 60
OU-Ptuj.UVHVVR@gov.si

13.2 SEZNAM OBMOČNIH ENOT NVI

V tabeli so navedene območne enote NVI, v okviru katerih je organizirana VHS in dežurne telefonske številke VHS.

Enota NVI	Odgovorna oseba	Dežurni telefon
ENOTA LJUBLJANA	mag. Tomislav Paller	01 4779 353
ENOTA KRANJ		
ENOTA MARIBOR - PTUJ	mag. Zdravko Ipša	02 4613 150 (MB)
		02 7493 672 (PT)
ENOTA CELJE	mag. Ines Mori	03 5451 031
ENOTA NOVO MESTO	mag. Tomislav Paller	07 3325 801
ENOTA NOVA GORICA	mag. Jasna Pirjevec	05 3383 701 (Južna Primorska)
		05 3383 703 (Severna Primorska)
ENOTA MURSKA SOBOTA	mag. Smiljka Barlovič	02 5321 471

13.3 KOTO – NASLOV IN TELEFONSKE ŠTEVILKE

KOTO lokacija Zalog, Agrokombinatska 80, Ljubljana – Avtopark:

g. PONEBŠEK Jože	041 953 851
g. POGLAJEN Drago:	041 654 310
g. SVETEC Bogdan:	031 302 196

13.4 REFERENČNI LABORATORIJ EU ZA KPK

Naslov Referenčnega laboratorija Skupnosti za KPK:

Institut für Virologie, der Tierärztlichen Hochschule Hannover

Bünteweg 17

D-30559 Hannover

Germany

13.5 ZEMLJEVID S PRIKAZOM OBMOČIJ UVHVVR IN NVI

13.5.1 Območni uradi UVHVVR

Območni uradi:

Ljubljana

Novo mesto

Postojna

Celje

Nova Gorica

Maribor

Koper

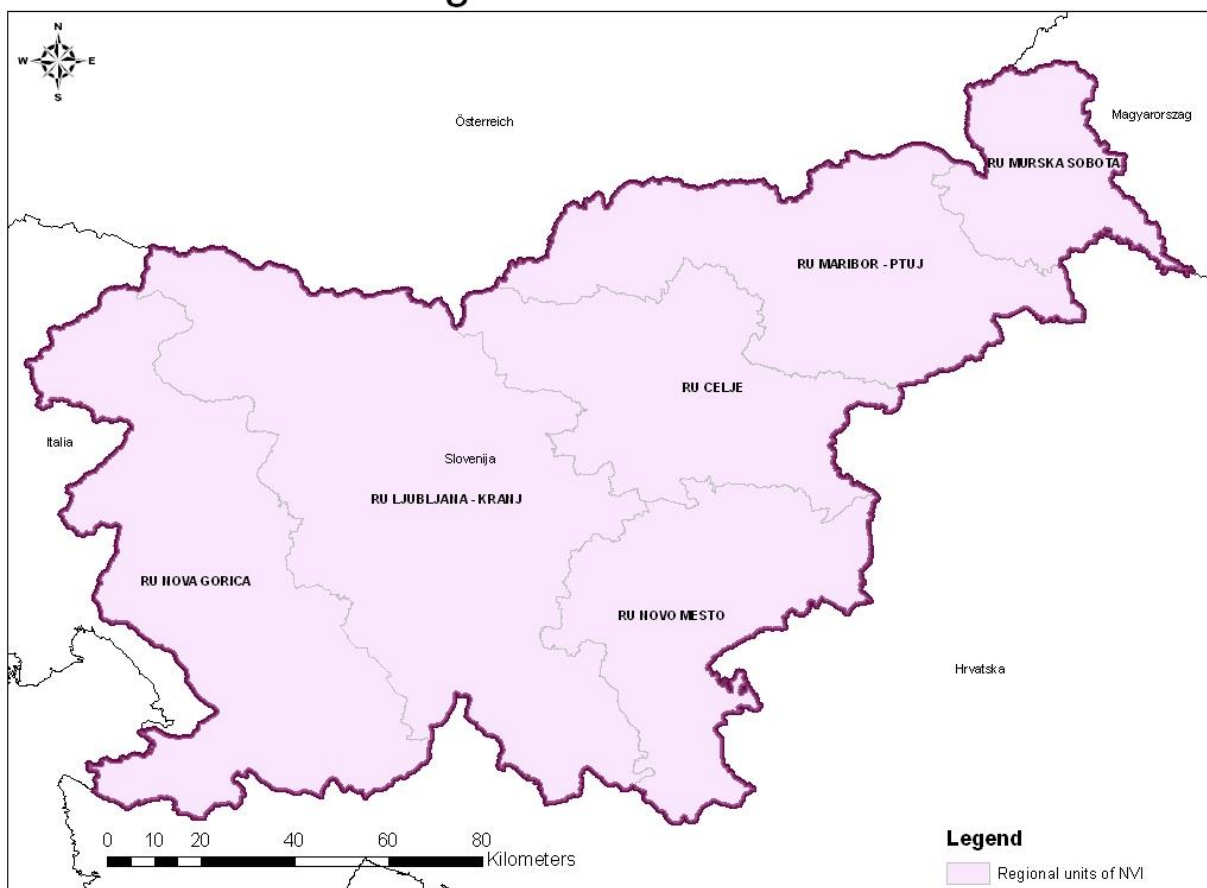
Murska Sobota

Kranj

Ptuj

13.5.2 Območne enote NVI

Regional units of NVI

NVI enota Ljubljana

NVI enota Maribor – Ptuj

NVI enota Nova Gorica

NVI enota Kranj

NVI enota Novo mesto

NVI enota Murska Sobota

NVI enota Celje

13.6

POSTOPEK OB OBISKU GOSPODARSTVA

Zaradi preprečevanja širjenja bolezni morajo veterinarji, uradni veterinarji oziroma člani strokovne skupine pred vstopom in po izstopu s sumljivega ali okuženega gospodarstva izvesti naslednje ukrepe:

- a) Pred odhodom preverite, da sta čisti tako notranjost kakor zunanost vašega vozila. Iz vozila odstranite vso nepotrebno opremo.
- b) V vozilu določite 'čisto' in 'nečisto' območje – na primer, zadnji sedež je 'čisto območje', prtljažnik vozila pa 'nečisto območje'. Če sta v vašem vozilu obe območji v istem zračnem prostoru (enoprostorec ali terenec), naj bosta območji kar najbolj oddaljeni med seboj.
- c) Tako 'čisto' kot 'nečisto' območje prekrijte s plastičnim pregrinjalom za enkratno uporabo.
- d) Podobno prekrijte tudi sedeža voznika in sopotnika ter prostor za noge pred sedežema (za primer, da boste morali prevažati sopotnike na oddaljene dele gospodarstva).
- e) Pred odhodom preverite, da je v vozilu zadostna zaloga opreme iz točke 13.7.11.

1. OSEBNA ZAŠČITA

Ker ste oblečeni v svoja običajna oblačila, si morate za vstop na gospodarstvo prek svojih oblačil nadeti še osebna zaščitna oblačila (točka 13.7.11).

2. POSTOPEK ZA PRIHOD NA GOSPODARSTVO

- a) Vozilo parkirajte na ustreznem mestu (ob razkuževalni barieri) blizu vhoda na gospodarstvo. Ne zapeljite na dvorišče gospodarstva!
- b) Na gospodarstvo vzemite s seboj samo tisto, kar potrebujete za obisk – če nimate nikogar na zunanji strani gospodarstva, in če boste morali po kakšno stvar nazaj v vozilo, boste za ta namen morali preobleči vsa zaščitna oblačila!
- c) Slecite vsa vrhnja oblačila (plašč, suknjič, jopa) in obdržite pri sebi le nujne predmete (v vozilu pustite ključke, denarnico, prstane itd.).
- d) Prek običajnih oblačil si nadenite zaščitna oblačila.
- e) Čisto plastično pregrinjalo razprostrite po tleh na ČISTEM MESTU na zunanji strani vhoda na gospodarstvo, za preoblačenje po zapustitvi gospodarstva (pregrinjalo obtežite s težkimi predmeti – kamni).
- f) Na tem kraju pustite tudi kontejner z zalogo vode in dovolj razkužila, vedro, krtačo, vreče za avtoklaviranje, druge čevlje in oblačila itd.
- g) Tik za vhodom na gospodarstvo (na strani gospodarstva) pa postavite vedro, razkužilo, vodo (če ni na voljo na gospodarstvu) in zalogo čistih vreč za avtoklaviranje in vrvic za vreče, da boste lahko razkužili in spravili v vreče vse, kar morate odnesti s seboj z gospodarstva.

4. POSTOPEK ZA ODHOD Z GOSPODARSTVA

- a) Pomembno je, da z gospodarstva odnesete kar najmanj morebitno okuženih predmetov. Zato pustite vse, kar lahko, pri lastniku gospodarstva za varno uničenje s sežigom, vendar ne skupaj z gospodinjskimi odpadki.
- b) Na notranji strani vhoda na gospodarstvo, kjer ste pustili vedro, razkužilo in vreče, razkužite vso opremo/predmete, ki jih morate odnesti s sabo z gospodarstva (v ta namen lahko uporabite 0,2-odstotno citronsko kislino).
- c) Ves potrošni material, ki ste ga uporabili na gospodarstvu, spravite v vrečo za avtoklaviranje in jo zavežite/zapečatite. Ostre predmete položite v posodo za shranjevanje ostrih predmetov, ki ste jo prinesli s seboj na gospodarstvo. Vreče in posodo za ostre predmete po možnosti pustite na gospodarstvu. Če to ni mogoče, temeljito razkužite

zunanjo površino vreč in posode, preden jih z gospodarstva prenesete v 'čisto območje' na plastičnem pregrinjalu na tleh.

d) Razkužite tudi zunanost vrečke s prenosnim telefonom.

e) Prvo plast zaščitnih oblačil odstranite pri vходу na gospodarstvo - na strani gospodarstva – v naslednjem zaporedju: prevleke za čevlje, zunanje zaščitno oblačilo, obrazna maska, (zunanje) rokavice. Vse spravite v vrečo za avtoklaviranje, jo zavežite/zatesnite in pustite pri lastniku gospodarstva za uničenje. Če to ni mogoče, temeljito razkužite zunanost vreče, preden jo z gospodarstva prenesete v 'čisto območje' na plastičnem pregrinjalu na tleh.

f) Pojdite do 'čistega območja' na zunanji strani vhoda na gospodarstvo. V to območje prenesite samo očiščeno in razkuženo opremo. Temeljito razkužite svoja neprepustna zaščitna oblačila in gumijaste škornje (zlasti podplate škornjev) z obilo razkužila in krtačo.

g) Sezujte očiščene gumijaste škornje in jih spravite v čisto, neprepustno plastično vrečo ter jo zatesnite.

h) Slecite neprepustna zaščitna oblačila (vključno z neprepustnim pokrivalom/kapo) in jih namočite v razkužilu v vedru. Nato jih spravite v čisto, neprepustno vrečo ter jo zatesnite.

i) Operite in razkužite si dlani (zlasti nohte), roke in obraz.

j) Razkužite 'čisto območje' – plastično pregrinjalo na tleh. Spravite ga v vrečo za avtoklaviranje in jo zatesnite.

k) Slecite preostala zaščitna oblačila (po možnosti preoblecite tudi osebna oblačila) in si obujte čevlje. Vsa slečena oblačila spravite v čisto vrečo za avtoklaviranje in jo zatesnite.

l) Na koncu si spet operite in razkužite roke.

m) Pojdite do vozila. Da ne okužite notranjosti vozila, ponovno preverite, da ste vse, kar ste s seboj odnesli z gospodarstva, varno spravili in zatesnili v neprepustnih plastičnih vrečah. Te vreče spravite v 'nečisto območje' vozila.

n) Dogovorite se, da boste laboratorijske vzorce predali 'čisti' osebi na za to posebej določenem mestu (priporočljivo je, da se NE vračate v LSNB ali laboratorij, preden se ne oprhate in popolnoma preoblečete).

o) Če doma nimate živali, dovzetnih za to bolezen, se lahko takoj vrnete domov, oprhate in popolnoma preoblečete, kakor je opisano v nadaljevanju.

p) Če pa doma imate živali, dovzetne za to bolezen, se odpeljite v hotel/gostinski obrat s prenočišči ali drug primeren obrat, kjer se lahko oprhate in popolnoma preoblečete.

q) Vso opremo za enkratno uporabo varno odstranite/uničite in dekontaminirajte zaščitna oblačila, po možnosti z avtoklaviranjem.

r) Razkužite vozilo in drugo opremo.

s) Dekontaminirajte osebna oblačila z avtoklaviranjem (30 minut pri 115°C), ki mu sledi pranje v pralnem stroju – vroče pranje (pranje pri 80(95)°C s standardnim detergentom).

t) Temeljito se oprhajte in si zlasti temeljito operite nohte in lase.

u) Vsaj 3 dni se izogibajte stiku z dovzetnimi živalmi.

13.7 SEZNAM OBRAZCEV IN OBVESTIL

- Epizootiološka poizvedba
- Listina o prevozu nevarnega blaga
- Obvestilo o odprtju Lokalnega središča za nadzor KPK
- Opravljene storitve na okuženem gospodarstvu – dnevno poročilo veterinarja
- Poročilo strokovne skupine
- Obrazec o oceni škode
- Plakat: Vstop prepovedan
- Plakat: Pot zaprta
- Plakat: Okuženo območje
- Plakat z osnovnimi informacijami o KPK
- Oprema za osebno zaščito in odvzem materiala
- Obrazec za izdajo opreme za cepljenje, ki ga izpolni izdajatelj opreme
- Dnevna evidenca izdaje in porabe cepiva, ki jo izpolni izdajatelj cepiva
- Dnevna evidenca opravljenih cepljenj, ki jo izpolni vodja oddelka za cepljenje
- Evidenca obiskanih gospodarstev in porabljenega cepiva, ki jo izpolni veterinar, ki cepi
- Dnevni povzetek opravljenih cepljenj, ki ga izpolni veterinar, ki cepi
- Spremni dokument za meso

13.7.1 Epizootiološka poizvedba

EPIZOOTIOLOŠKA POIZVEDBA

OU UVHVVR:

Uradni veterinar:

Bolezen:

Datum postavitve suma na bolezen:

Datum potrditve bolezni:

Ime in priimek ter naslov imetnika živali:

KMG-MID:

Velikost gospodarstva (ha):

Kartografska referenca:

Po navodilu DSNB je bila predpisana zapora gospodarstva dne_____.

Število in kategorizacija živali na gospodarstvu

	hlev 1	hlev 2	hlev 3	dvorišče	pašniki	drugo
biki						
pitanci						
krave						
telice						
teleta						
ovce/ovni						
koze/kozli						
plemenski prašiči						
prašiči						
kopitarji						
perutnina						
psi						
mačke						
drugo						

Število in kategorizacija okuženih živali na gospodarstvu

Hlev 1

Vrsta	Dovzetnih	Okuženih	Poginulih	Usmrčenih	Zaklanih

Hlev 2

Vrsta	Dovzetnih	Okuženih	Poginulih	Usmrčenih	Zaklanih

Hlev 3

Vrsta	Dovzetnih	Okuženih	Poginulih	Usmrčenih	Zaklanih

Pašnik

Vrsta	Dovzetnih	Okuženih	Poginulih	Usmrčenih	Zaklanih

Drugo

Vrsta	Dovzetnih	Okuženih	Poginulih	Usmrčenih	Zaklanih

Pri katerih živalih in kdaj so se pojavile prve bolezenske spremembe (opis)	
Vzorci so/niso bili poslani na Nacionalni veterinarski inštitut Slovenije Kdaj in kdo jih je odvzel Kdaj in kdo jih je dostavil	
Ali poteka preko gospodarstva javna pot, cesta, avtocesta, potok, reka, ipd. (opis)	
Ali se gospodarstvo nahaja ob cesti, reki, železnici, potoku, vodnem zajetju, ipd. (opis)	
OSEMENJEVANJE ŽIVALI Osemenjevanje — katera veterinarska ambulanta — ime in priimek osemenjevalca — izvor semena — kraji, kjer osemenjuje ista oseba — katere vrste živali	
NARAVNI PRIPUST — imena in številke plemenjakov — lastniki plemenjakov — plemenjaki se nahajajo	
MLEKO — dnevna količina — zbiranje (pot) — uporaba mleka (oddaja) — mlečni izdelki	

VODA Preskrba z vodo za živali, ljudi (opis)	
GNOJ, GNOJNICA IN GNOJEVKA (ustrezno obkroži) • način zbiranja (opis) 1. gnoj 2. gnojnica 3. gnojevka • način odstranjevanja (kdaj, kam, koliko, kako) 1. gnoj 2. gnojnica 3. gnojevka	
KRMA IN STELJA – katera vrsta krme/stelje se uporablja – kje je skladiščena (za vsako vrsto) – kje je bila pridelana – ali je bila pripeljana na okuženo območje v zadnjih ____ dni (čas najdaljše inkubacije za bolezen), pred pojavom prvih kliničnih znakov bolezni – kdaj in koliko – s kakšnim prevoznim sredstvom – od kod – ali se je uporabila (za katere živali) – kje je skladiščena	
Način odstranjevanja gospodinjskih odpadkov	
Ali uporabljajo ODPADKE ali OSTANKE HRANE ZA KRMLJENJE? (za katere živali, izvor odpadkov/ostankov, prekuhanje)	
OSEBE, KI OSKRBUJEJO ŽIVALI ime in priimek naslov dela, ki jih je/jih opravlja ime in priimek naslov dela, ki jih je/jih opravlja ime in priimek naslov dela, ki jih je/jih opravlja	
GIBANJE ŽIVALI Prihod – datum prevoza – vrsta in število živali, identifikacijska številka živali – številke zdravstvenih spričeval – prevozno sredstvo, voznik prevoznega sredstva – od kod so bile živali prepeljane Odhod – datum prevoza – vrsta in število živali, identifikacijska številka živali	

– številke zdravstvenih spričeval – prevozno sredstvo, voznik prevoznega sredstva – kam so bile živali prepeljane (opis vseh premikov živali v času ____ dni (najdaljša inkubacijska doba za bolezen) pred pojavom prvih kliničnih znakov bolezni)	
GIBANJE LJUDI na gospodarstvo – datum – namen obiska – ime in priimek osebe, naslov – stik z živalmi – način prihoda datum namen obiska ime in priimek osebe, naslov stik z živalmi način prihoda datum namen obiska ime in priimek osebe, naslov stik z živalmi način prihoda iz gospodarstva – ime osebe – obisk sejma, razstave,(kje in kdaj) – obisk drugega gospodarstva (katerega in kdaj) – stik z živalmi – način odhoda ime osebe obisk sejma, razstave,(kje in kdaj) obisk drugega gospodarstva (katerega in kdaj) stik z živalmi način odhoda ime osebe obisk sejma, razstave,(kje in kdaj) obisk drugega gospodarstva (katerega in kdaj) stik z živalmi način odhoda ime osebe obisk sejma, razstave,(kje in kdaj) obisk drugega gospodarstva (katerega in kdaj) stik z živalmi način odhoda	
PREDMETI, ORODJA, STROJI IN NAPRAVE, s katerimi bi se lahko prenesla okužba in so bili: – odpeljani/odneseni – pripeljani/prineseni (kateri, kdaj, prevozno sredstvo, kam, kdo ...)	
ŽIVILA ŽIVALSKEGA IZVORA, s katerimi bi se lahko prenesla okužba in so bili: – odpeljani/odneseni – pripeljani/prineseni (kateri, kdaj, prevozno sredstvo, kam, kdo ...)	

VEKTORJI BOLEZNI (glodalci, divje živali,) opis	
DERATIZACIJA (kdaj je bila zadnja,kdo in s kakšnim sredstvom jo je opravil)	
SMETIŠČA , ki se nahajajo v bližini (kraj, oddaljenost,)	
PODATKI O DRUGIH GOSPODARSTVIH, KI SO LAST ISTEGA LASTNIKA (naslov, število in vrsta živali, oddaljenost, kdo oskrbuje živali,)	
MEJNA GOSPODARSTVA (naslovi)	
VZREJNA, OSEMENJEVALNA SREDIŠČA V BLIŽINI OKUŽENEGA GOSPODARSTVA	
V BLIŽINI GOSPODARSTVA JE: klavnica, mlekarna, predelovalni obrat, večja reja drugih živali, obora za divje živali, mrhovišča, drugo (naslovi in opis)	
SKICA GOSPODARSTVA IN RAZPOREDITEV ŽIVALI 	

Datum:

Ura:

Podpis in žig
uradnega veterinarja

M.P.

13.7.2 Listina o prevozu nevarnega blaga

LISTINA O PREVOZU NEVARNEGA BLAGA Vrsta nevarnega blaga: 2900 kužna snov (trupla živali/živalski odpadki), nevarna samo za živali, namenjena za predelavo/uničenje. Razred št. 6,2 Številka 3° črka: b ADR		
POŠILJATELJ: Tel. št.: Fax št.: Potek prevoza JE / NI določen: Postanki med prevozom SO / NISO dovoljeni Vrata tovornega prostora SO / NISO zapečateni.	PREVOZNIK: a) VHS b) KOTO Enota: Naslov: Tel. št.: Fax št.: Voznik: Reg. št. vozila: Datum odhoda: Ura odhoda: Podpis voznika:	PREJEMNIK: Organizacija..... Naslov..... Tel. št.: Fax št.: Datum: Ura sprejema:..... Podpis prejemnika:.....
TRUPLA ŽIVALI / ODPADKI ZA PREDELAVO/UNIČENJE (po Direktivi Sveta (ES) št. 90/667/EU)		
Nevarne snovi po členih 2 in 3 Direktive 90/667/EU, ki lahko ogrozijo zdravje živali	Tovor:(npr. ____ kosov/kg trupel) Mesto natovarjanja: »Trupla živali/ odpadki so okuženi z virusom klasične prašičje kuge, ki je nevaren živalim (2900, n.d.n. 6,2 3° (b), ADR)	
V SKLADU Z ZAKONOM O PREVOZU NEVARNEGA BLAGA (ZPNB, Ur. list RS št. 79/99) in OBRAZCA ADR ŠT. 2002 (9) POŠILJATELJ IZJAVLJA:		
– da se tovor sme prevažati po cesti.		
– da so izpolnjeni pogoji po določbah ADR.		
– da so izpolnjene dolžnosti pošiljatelja po čl. 12 ZPNB.		
– da je bila vozniku pri natovarjanju nudena pomoč.		
OPOZORILO: Vozilo po raztovarjanju obvezno temeljito razkužiti !!!		
Datum:	Žig	Podpis pošiljatelja

13.7.3 Obvestilo o odprtju LSNB

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA
KMETIJSTVO, GOZDARSTVO
IN PREHRANO
VETERINARSKA UPRAVA RS

Datum:

Številka:

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Veterinarska uprava Republike Slovenije izdaja zaradi pojava klasične prašičje kuge v državi naslednje

JAVNO OBVESTILO O ODPRTJU LOKALNEGA SREDIŠČA ZA NADZOR KLASIČNE PRAŠIČJE KUGE

Zaradi izbruha klasične prašičje kuge v _____ je
Veterinarska uprava Republike Slovenije odprla lokalno središče za nadzor bolezni v
_____, tel.št.
_____, vodja središča _____.

Na tem naslovu je mogoče dobiti vse informacije glede ukrepov, omejitev prometa z živimi živalmi in proizvodi ter vse ostale morebitne podatke v zvezi s klasično prašičjo kugo. Na vpogled so tudi zemljevidi območij, za katere veljajo omejitve.

Podpis in žig uradnega veterinarja:

13.7.4 Dnevno poročilo o opravljenem delu na okuženem gospodarstvu

Datum:

Številka:

DNEVNO POROČILO O OPRAVLJENEM DELU NA OKUŽENEM GOSPODARSTVU

Naslov gospodarstva:

Lastnik in koda gospodarstva:

1. POKONČANJE ŽIVALI

Izvajalec	Št. delavcev	Čas prihoda	Čas odhoda

2. UNIČEVANJE TRUPEL

Ime izvajalca:

Št. delavcev	Čas prihoda	Čas odhoda	Ure dela	Opombe

Tip stroja	Ure dela	Ure mirovanja	Opombe

3. RAZKUŽEVANJE

Ime izvajalca:

Št. delavcev	Čas prihoda	Čas odhoda	Ure dela	Opombe

Tip stroja	Ure dela	Ure mirovanja	Opombe

4. PREJETI MATERIALI (priložijo se dobavnice)

5. SPLOŠNE PRIPOMBE (Vključno s št. ljudi in podatki o opremi, ki jih priskrbi lastnik gospodarstva ter škodo, ki nastane pri izvajanju ukrepov)

Podpis:

13.7.5 Poročilo strokovne skupine

POROČILO STROKOVNE SKUPINE

Datum:..... Čas začetka aktivnosti:..... Čas zaključka:.....

Vodja skupine:

Člani na terenu:.....

Strokovna in tehnična pomoč skupini:

.....

Zap. št.	Obiskana gospodarstva (imetnik, naslov)	Sum potrjen/sum ovržen	Epizootiološka poizvedba da/ne	Število odvzetih vzorcev	Vrsta vzorcev

Transport vzorcev:.....

Laboratorij:.....

Ukrepi:.....

.....

Opombe:.....

.....

Podpis vodje skupine:

Priloge: - fotokopije epizootioloških poizvedb (Obrazec 1)

13.7.6 Zapisnik o ogledu in oceni škode

ZAPISNIK O OGLEDU IN OCENI ŠKODE NA ŽIVALIH TER OPREMI IN PROIZVODIH

DEL 1

1. BOLEZEN _____

2. DATUM POTRDITVE BOLEZNI _____

3. IMETNIK ŽIVALI _____

4. NASLOV IMETNIKA ŽIVALI IN OBČINA _____

5. KMG-MID _____

6. CENITEV OPRAVLJENA NA OSNOVI ODLOČBE URADNEGA VETERINARJA ŠT. _____

Vrsta in kategorija živali	Starost živali	Usmrčeno št. živali	Povprečna teža (v kg)	Zaklano št. živali	Cena €/kg	Ocena vrednosti (€)	Opombe
SKUPAJ							

DEL 2

Oprema, proizvodi	Uničeno št. kosov/količina	Cena v €	Škoda v €	Opombe
SKUPAJ				

OPOMBE

[illegible]

DATUM OCENE ŠKODE_____

Cenilec

Oškodovanec

POZOR!

Klasična prašičja kuga

Okuženo gospodarstvo

**VSTOP
PREPOVEDAN!**

Pozor!

Klasična prašičja kuga

POT

ZAPRTA!

Pozor!

Klasična prašičja kuga

OKUŽENO OBMOČJE

**Območje, na katerem so uvedeni
določeni ukrepi zaradi pojava
bolezni**

Klasična prašičja kuga

Na vašem območju se je pojavila izjemno nevarna bolezen živali - klasična prašičja kuga.

Klasična prašičja kuga je hudo nalezljiva bolezen domačih in divjih prašičev. Ljudje ne zbolijo. Povzročitelj klasične prašičje kuge je virus. Bolezen se pojavlja pri prašičih v več oblikah. Lahko poteka blago (otožnost, zmanjšan apetit, driska) in lahko traja tudi en mesec, večinoma pa se razvije akutna - hitro potekajoča oblika bolezni (močno povišana temperatura, živali težko hodijo in poležavajo, krči, živčne motnje, modrikasta koža na rilcu ušesih in nogah), ki se večinoma konča s smrtjo. Ker je bolezen zelo nalezljiva, se širi hitro in povzroča veliko gospodarsko škodo. Prenaša se z obolelimi živalmi, divjimi prašiči, neprekuhanimi pomijami - predvsem ostanki suhomesnatih izdelkov, ki niso toplotno obdelani. Bolezen pa lahko prenesejo tudi ljudje in za bolezen nedovzetne živali; prenaša se z onesnaženimi predmeti, opremo, prevoznimi sredstvi. Zaradi navedenega država uporablja najstrožji način zatiranja te bolezni, kjer je poglobitni ukrep takojšnje pokončanje vseh prašičev na gospodarstvu, kjer se je bolezen pojavila in neškodljivo uničenje trupel. Stroške zatiranja bolezni krije proračun Republike Slovenije. V času zatiranja in izkoreninjenja bolezni na vašem območju se držite naslednjih splošnih navodil:

- Vsi prašiči na vašem gospodarstvu naj bodo zaprti v hleve, staje in ograjene prostore.
- Promet s prašiči znotraj okuženega območja je prepovedan (razen neposredno v klavnico).
- Meso in mesne proizvode je prepovedano odvažati iz okuženega gospodarstva.
- Gibanje ljudi na vaše gospodarstvo in iz njega čimbolj omejite ter pri tem strogo izvajajte vse priporočene ukrepe.
- Divji prašiči so pomembni pri prenosu bolezni na domače prašiče, zato ne spuščajte prašičev na prosto, kjer bi lahko prišli v neposreden stik z divjadjo oziroma se samo izogibajte stikom z divjimi prašiči (lov).
- Strogo se držite predpisanih določil uradnega veterinarja v javno objavljeni odločbi za okuženo ali ogroženo območje.

Za vse natančnejše informacije se nemudoma obrnite na lokalno središče za nadzor bolezni (naslov je objavljen na posebnem obvestilu) ali Območni urad UVHVVR na vašem območju.

Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin

13.7.11 Oprema

Oprema za obisk gospodarstev in odvzem vzorcev:

A: Osebna oprema	B: Oprema za odvzem vzorcev
zaščitni kombinezon iz blaga	epruvete s transportnim gojiščem za virus
zaščitni kombinezon za enkratno uporabo	epruvete za kri
zaščitna vodotesna obleka, odporna na kemikalije	brizge in igle za odvzem krvi (različne)
par gumijastih škornjev	sredstvo za evtanazijo (T61)
prevleke za čevlje	škarje
maske za enkratno uporabo	pincete
rokavice za enkratno uporabo	nož
PVC vrečka (100 litrov) za shranjevanje obleke in škornjev ter vrvica	hladilna torba s hladilnimi vložki
plastična ponjava	plastične posode za shranjevanje vzorcev
	razkužilo
	papirnate brisače
	pisalni pribor
	vedro
	krtača
	posoda za vodo (polna)
	vreča za avtoklaviranja
	mobilni telefon (napolnjen)

13.7.12 Evidenca izdaje in porabe cepiva

Datum:

KLASIČNA PRAŠIČJA KUGA DNEVNA EVIDENCA IZDAJE IN PORABE CEPIVA

Lokalno središče za nadzor bolezni:

Oddelek za cepljenje:

Izdal:

CEPIVO (ime, serijska številka, datum uporabnosti):

Prezemnik cepiva	Izdano cepivo/steklenic	Vrnjeno cepivo/steklenic	Porabljeno cepivo/steklenic

Podpis uradnega veterinarja:

13.7.13 Dnevna evidenca opravljenih cepljenj

13.7.13 Dnevna evidenca opravljenih cepljenj

Datum:

KLASIČNA PRAŠIČJA KUGA

DNEVNA EVIDENCA SKUPNEGA ŠTEVILA CEPLJENJ

Lokalno središče za nadzor bolezni:

Oddelek za cepljenje:

Veterinar:

Zap. št.	Ime in priimek imetnika	G-MID	Število živali na gospodarstvu	Število cepljenih živali na gospodarstvu

Podpis:

13.7.14 Pregled obiskanih gospodarstev

Zap. št. obiska:

Datum:

ZAPISNIK O OPRAVLJENEM DELU NA GOSPODARSTVU

Spodaj podpisani doktor veterinarske medicine sem danes obiskal gospodarstvo
last:

.....

naslov gospodarstva:

Zaradi preprečevanja širjenja klasične prašičje kuge sem / nisem (ustrezno obkroži) cepil
živali, navedene v tem zapisniku.

1.) ŠTEVILO ŽIVALI NA GOSPODARSTVU

Število prašičev:

Število ostalih živali (navedi katere):

2.) ŠTEVILO ŽIVALI NA DRUGI LOKACIJI (vrste živali in naslov lokacije):

3.) KLINIČNI PREGLED DOVZETNIH ŽIVALI:

Število prašičev na gospodarstvu	Število živali s kliničnimi znaki bolezni	Število živali brez kliničnih znakov bolezni

4.) ŠTEVILO CEPLJENIH ŽIVALI NA GOSPODARSTVU:

5.) ŠTEVILO NECEPLJENIH ŽIVALI NA GOSPODARSTVU:

6.) PORABLJENA KOLIČINA CEPIVA NA GOSPODARSTVU:

Podpis imetnika:

Podpis veterinarja:

13.7.15 Dnevni povzetek cepljenj

Datum:

KLASIČNA PRAŠIČJA KUGA DNEVNI POVZETEK OSEBE, KI CEPI

IME IN PRIIMEK:

CEPIVO (ime, serijska številka, datum uporabnosti):

Zap. št. gospodarstva (po zaporedju obiskov)	Porabljeno število odmerkov/količina (ml)	Število cepljenih živali	Opombe
SKUPAJ			

Vrnjena prazna embalaža (število steklenic):

Vrnjeno cepiva (število steklenic in količina v ml):

Podpis:

13.8 SPREMNI DOKUMENT ZA MESO

GLAVA

SPREMNI DOKUMENT ZA MESO, NAMENJENO V USPOSABLJANJE

I. IDENTIFIKACIJA IN POREKLO ŽIVALI

Vrsta živali: _____

Naslov gospodarstva oziroma imetnika živali _____

II. IDENTIFIKACIJA IN IZVOR SUROVINE

Vrsta mesa in datum klanja: _____

Vrsta embalaže in število embalažnih enot: _____

Neto teža (kg): _____

Naslov in številka odobrene klavnice: _____

III. NAMEMBNI KRAJ SUROVIN

Naslov in številka odobrenega predelovalnega obrata: _____

Reg. številka vozila _____

Številka plombe UVHVVR: _____

IV. ZAHTEVAN POSTOPEK OBDELAVE – USPOSABLJANJA MESA*

- ☐ Toplotna obdelava v hermetično zaprtih posodah, pri katerih vrednost F_0 doseže 3,00 ali več. F_0 je izračunana vrednost uničenja bakterijskih spor. Vrednost F_0 višja od 3,0 pomeni, da je najhladnejša točka mesa v postopku obdelave segreta do te mere, da se doseže enak učinek kot temperatura 121 °C/3 minute s trenutnim gretjem in hlajenjem.
- ☐ Toplotna obdelava pri najmanj 70 °C v središču kosa mesa.
- ☐ Toplotna obdelava pri najmanj 80 °C v središču kosa mesa.
- ☐ Drugo (navedi): _____

* Označi zahtevano metodo usposabljanja mesa

Datum:

Žig in podpis uradnega veterinarja: